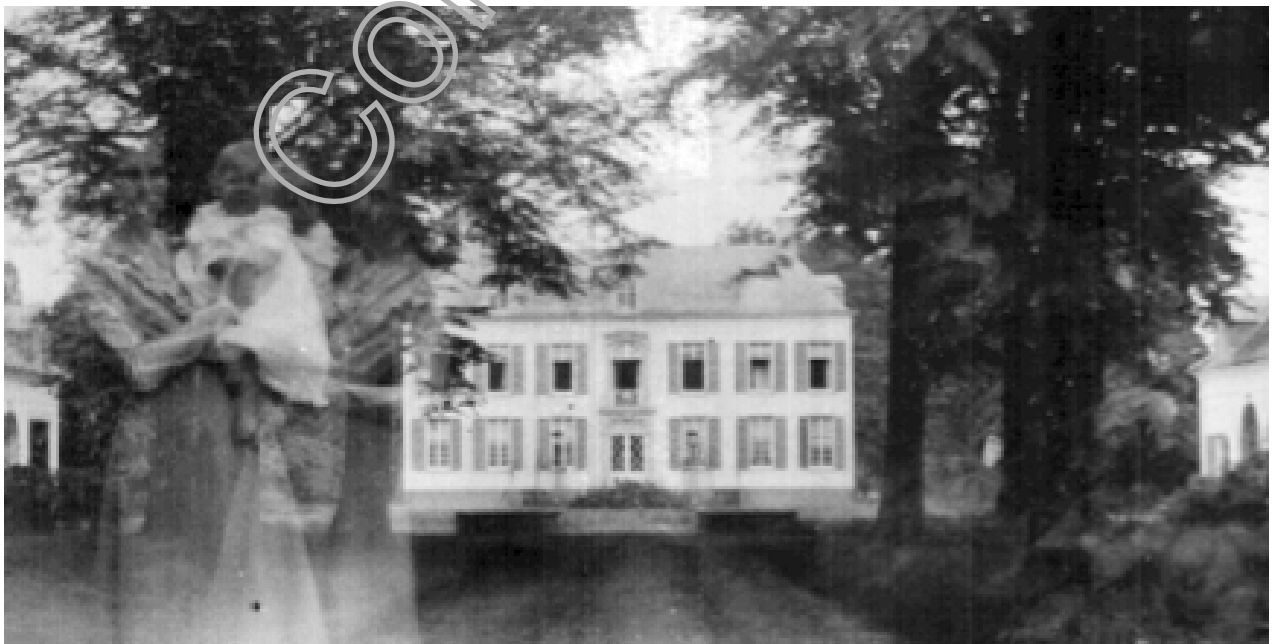

KASTEEL KLAVERBLAD

BEHEERSPLAN EN LANDSCHAPSBEHEERSPLAN
2017-2037

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED.

Naam van het onroerend erfgoed : **Kasteel Klaverblad**

Ligging : Klaverbladdreef, 60
2610 Wilrijk

NB. Door hernummering in de Klaverbladdreef komt het huidig adres (Klaverbladdreef 60) niet meer overeen met het adres in het ministerieel beschermingsbesluit (Klaverbladdreef nr 6)

Beschermingsbesluit : Ministerieel Besluit 16/09/1994

Beheersplan opgemaakt door Geoffroy , Cédric en Alexandre Moretus
Klaverbladdreef, 80
2610 Wilrijk
gmoretus@outlook.be

Copyright

Alle gegevens en informatie die dit beheersplan bevat, zijn onderworpen aan de bescherming van het auteursrecht en de rechten op de intellectuele eigendom. Elke reproductie of elk gebruik (volledig of gedeeltelijk) van kopieën is strikt verboden. Het kan o.a. niet op internet worden gepubliceerd.

Datum opmaak van het plan : 11/06/2017

Art. 8.1.4. Het beheersplan moet een betekenisvolle meerwaarde voor het onroerend erfgoed of het erfgoedlandschap of voor een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, beogen en bevat ten minste de volgende elementen:

1° de identificatie en het kadasterplan met de afbakening van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, waarvoor het beheersplan wordt opgesteld;

2° een historische nota, die op basis van geschreven of iconografische bronnen en van archeologische of natuurwetenschappelijke bevindingen of sporen een helder inzicht geeft in de totstandkoming en ontwikkeling van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap vanaf zijn ontstaan tot de huidige toestand;

3° een inventarisatie van de erfgoedelementen binnen de afbakening. De huidige toestand wordt geïllustreerd met recente plannen en foto's die een duidelijk beeld geven van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap, of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt;

4° de situering en de beschrijving van de erfgoedwaarden en de juridische toestand van het onroerend erfgoed of het erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, waarop het beheersplan betrekking heeft;

5° een onderbouwde visie op het beheer van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt en de beheersdoelstellingen die eruit voortvloeien;

6° de opsomming en verantwoording van de concrete richtlijnen, eenmalige en terugkerende maatregelen en werkzaamheden die nodig zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken;

7° een voorstel voor de manier en het tijdstip waarop de beoogde beheersdoelstellingen opgevolgd en geëvalueerd zullen worden.

De visie op het beheer, de beheersdoelstellingen en de richtlijnen, de maatregelen en de werkzaamheden moet in voorkomend geval in overeenstemming zijn met de geldende wet-, decreet- en regelgeving.

INHOUDSTAFEL

Hoofdstuk I. identificatie en afbakening.....	5
I.1 Eigendom, zakelijke en persoonlijke rechten.....	5
I.2. Aanleiding voor de opmaak van een beheersplan.....	6
I.3. Kadastraal overzicht en beschermingen.....	6
I.4. Beschermingen.....	8
Hoofdstuk II. Historische nota.....	16
II.1 Beschrijving.....	16
II.2 Landschap en omgeving.....	16
II.3 Historische nota.....	18
Van 1539 tot 1617.....	18
Van 1617 tot 1720.....	19
Van 1720 tot 1779.....	23
Van 1779 tot 1904.....	35
Van 1904 tot vandaag.....	44
Hoofdstuk III. inventaris van de erfgoedelementen.....	53
III.1 Gebouwen: opname van de huidige toestand.....	53
III.2 Landschapselementen.....	65
Hoofdstuk IV. beschrijving van de erfgoedwaarden.....	70
HOOFDSTUK V. VISIE OP TOEKOMSTIG BEHEER.....	77
V.1. Algemene visie.....	77
HOOFDSTUK VI. opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen.....	79
VI.1 éénmalige maatregelen: grote restauratie :.....	79
VI.2 terugkerende maatregelen:.....	80
VI.3 Beheer landschappelijke elementen :.....	81
HOOFDSTUK VII. Voorstel van opvolging en evaluatie.....	83
BIJLAGEN.....	84
VOORBEHOUD.....	88

HOOFDSTUK I. IDENTIFICATIE EN AFBAKENING.

I.1 EIGENDOM, ZAKELIJKE EN PERSOONLIJKE RECHTEN.

Naam van het gebied: Klaverblad

Statuut: privé domein

Eigenaars en beheerders: familie Moretus

vruchtgebruiker : Geoffroy Moretus

Klaverbladareef, 80

2610 Wilrijk

naakte eigenaars : - Cédric Moretus,

René Devillersstraat, 21

1150 Sint-Pieters-Woluwe

Alexandre Moretus

Klaverbladdreef, 60

2610 Wilrijk

- Nicolas Moretus

Venelle aux Quatre Noeuds 64-66

1150 Sint-Pieters-Woluwe

Het kasteel Klaverblad met inbegrip van de kapel, de bijgebouwen en de onmiddellijke omgeving werden om reden van de historische en artistieke waarde door ministerieel besluit van 16 september 1994 als volgt geklasseerd :

- 1) als monument : het kasteel met inbegrip van de kapel en de bijgebouwen.
- 2) als dorpsgezicht : het kasteel met inbegrip van de bijgebouwen en de gronden gelegen binnen de omgrachting.

I.2. AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN EEN BEHEERSPLAN.

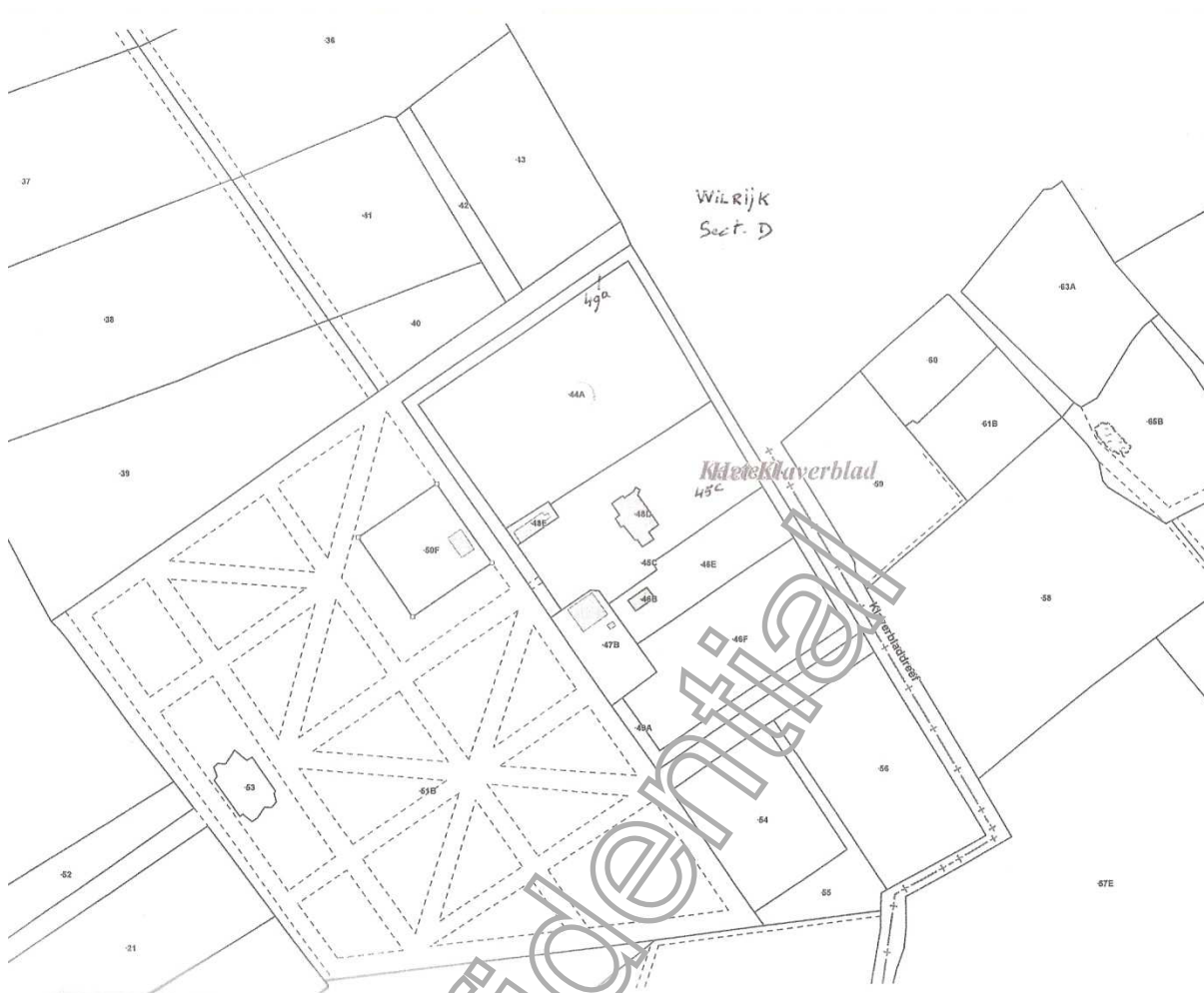
De aanleiding voor de opmaak van een beheersplan is de verplichting een dergelijk plan op te maken om onderhoudssubsidies te bekomen.

I.3. KADASTRAAL OVERZICHT EN BESCHERMINGEN

De kadastrale percelen vervat in dit beheersplan hebben een totale oppervlakte van +/- 3,16 ha.

Het kadastraal plan en de tabel hieronder geven een overzicht van de huidige kadastrale toestand van het betrokken gebied.

Het kadastraal plan beantwoordt niet aan de indeling ter plaatse.

De huidige kadastrale beschrijving van de geklasseerde percelen wordt hieronder weergegeven :

sectie D, nrs 44a	90a70ca	bos	KI 8 €
48d	2a 90ca	kasteel	4.370
48e	2a 25ca	bergplaats	292
46b	90ca	serre	22
45c	75a 46ca	park	53
46 ^e	28a 27ca	tuin	16
46f	58a 60ca	bos	5
49a	38a 91ca	tuin	22
47b	<u>18a 61ca</u>	bergplaats	<u>317</u>
3ha 16a 60ca			5.105 €

I.4. BESCHERMINGEN.

Het ministerieel besluit van 16/09/1994 waardoor het eigendom geklasseerd werd, wordt hieronder afgedrukt.

Confidential

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE BESCHERMING VAN MONUMENTEN,
STADS- EN DORPSGEZICHTEN**

DE VLAAMSE MINISTER VAN VERKEER, BUITENLANDSE HANDEL EN
STAATSHERVORMING

Gelet op de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, §1, I, 7°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 20 oktober 1992 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse regering van 7 april 1993, 7 oktober 1993 en 18 mei 1994;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 20 oktober 1992 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse regering van 20 januari 1993 en van 7 oktober 1993;

Gelet op het ministerieel besluit van 23 juli 1993 houdende de vaststelling van de ontwerplijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Vlaamse Gewest van 5 mei 1994;

BESLUIT:

Artikel 1.- Gezien het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, integraal deeluitmakend van dit besluit en medebetkend, wordt beschermd

- als **monument**, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om

reden van de **historische meer bepaald architectuur-historische waarde** :

Bist 1 : gemeentehuis + interieur : gekend ten kadaster : Wilrijk 2de afdeling, sectie A deel van perceelnummer 313 k.

Sint-Bavokerk met inbegrip van het meubilair + neogotische beschildering : gekend ten kadaster : Wilrijk 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 91 a.

- om reden van de **historische waarde** :

Fort 7 met inbegrip van alle gebouwen, grachten en omwallingen : gekend ten kadaster Wilrijk 2de afdeling, sectie A, perceelnummers 467 e, d, h, n, r, s, t, p.

de kaak staande op de Bist : gekend ten kadaster : Wilrijk, 2de afdeling, sectie A, zonder perceelnummer.

- om reden van de **historische en artistieke waarde** :

kasteel Klaverblad, Klaverbladdreef 6 met inbegrip van de kapel en de bijgebouwen : gekend ten kadaster : Wilrijk 3de afdeling, sectie D, perceelnummers 48 d, 48 e, 47 a.

Artikel 2.-Gezien het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, integraal deelsluitmakend van dit besluit en megebetekend, wordt beschermd

- als **dorpsgezicht**, zoals afgebakend op bijgaand plan, om reden van de **historische en artistieke waarde** :

Het kasteel Klaverblad met inbegrip van de bijgebouwen en de gronden gelegen binnen de omgrachting te Wilrijk.

Artikel 3.- Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van de monumenten en de stads- en dorpsgezichten.

Brussel, **16 -09- 1994**

De Vlaamse minister van Verkeer,
Buitenlandse Handel en Staatshervorming,

TERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP
D.H.M. B.M.L.
OR EENSLUIDEND AFSCHRIFT

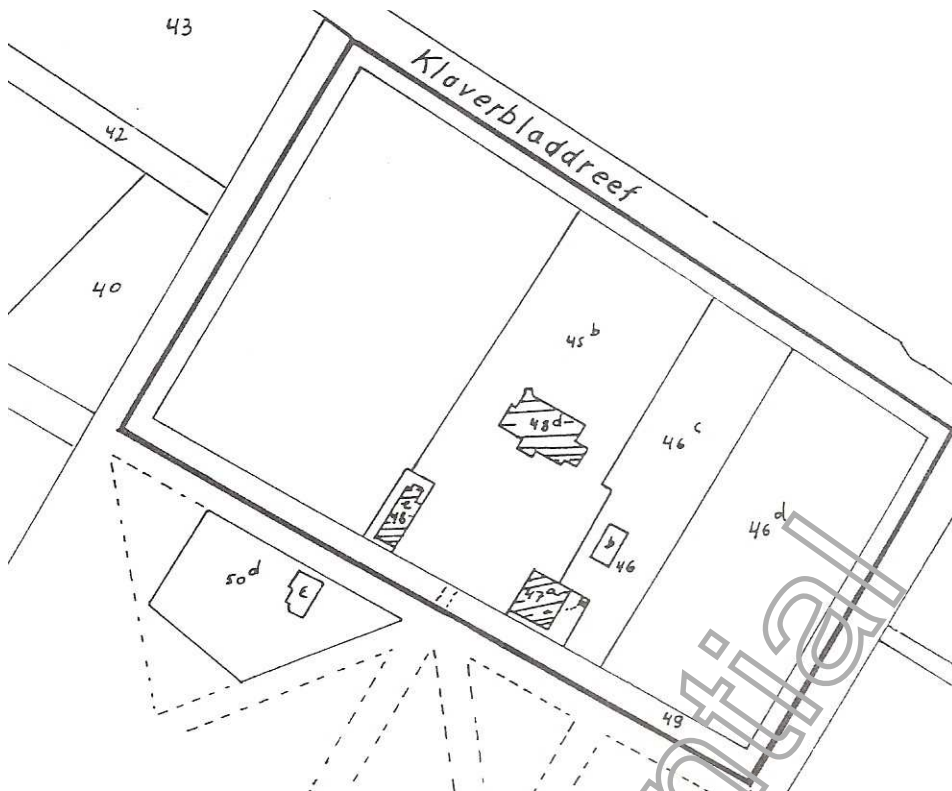

J. SAUWENS.

Kadastraal plan gevoegd bij het ministerieel besluit van 16-09-1994.

Het kadastraal plan gevoegd bij het ministerieel besluit wordt hieronder afgedrukt.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Administratie voor Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten BESTUUR voor MONUMENTEN en LANDSCHAPPEN	
Ministerieel besluit tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten	
Provincie : Antwerpen Gemeente(n) : Antwerpen (Wilrijk) 3 ^e afd. Dossier nr. : A / 1236	Plan nr. : 1 / 1 Ref. : Prov. Dienst Apen / 51
Omschrijving: Kasteel Klaverblad met inbegrip van de kapel en de bijgebou- wen en onmiddellijke omgeving	
Monument: Dorpsgezicht: 	Sectie : D-1 ^e blad Schaal : 1/ 2500
Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden, nummer: Brussel de: 16-09-1994	
	De Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en

Hierboven het kadastraal plan gevoegd bij het ministerieel besluit van 16/09/1994.

Kasteel Klaverblad (met kapel en bijgebouwen)

Besluit: Besluit nummer 2749 Nummer(s): 4.01/11002/756.1 / OA002015

Datum definitief besluit: 16-sep-1994

Datum publicatie Staatsblad: 24 nov-1994

Type: Monument

Gerelateerde inventarisitems: Naar de inventaris van het Onroerend Erfgoed

Adressen: Klaverbladdreef, 6 2000 Antwerpen (Wilrijk)

Kadastergegevens:

Afdeling	Gemeente	Nummer	Sectie
3	Antwerpen	0047_A_000_00	D
3	Antwerpen	0048_D_000_00	D
3	Antwerpen	0048_E_000_00	D

Kasteel Klaverblad met bijgebouwen en gronden binnen omgrachting

Besluit: Besluit nummer 2749

Nummer(s): 4.02/11002/103.1 / OA002016

Datum Definitief Besluit: 16-sep-1994

Datum Publicatie Staatsblad: 24-nov-1994

Type: Dorpsgezicht

Gerelateerde inventarisitems: Naar de inventaris van het Onroerend Erfgoed

Adressen: Klaverbladdreef, 6 - 2000 Antwerpen (Wilrijk)

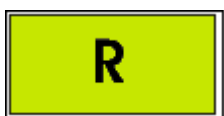
Kadastergegevens:

Afdeling	Gemeente	Nummer	Sectie
3	Antwerpen	0045_B_000_00	A
3	Antwerpen	0046_B_000_00	A
3	Antwerpen	0046_C_000_00	A
3	Antwerpen	0046_D_000_00	A
3	Antwerpen	0049_000_00	A

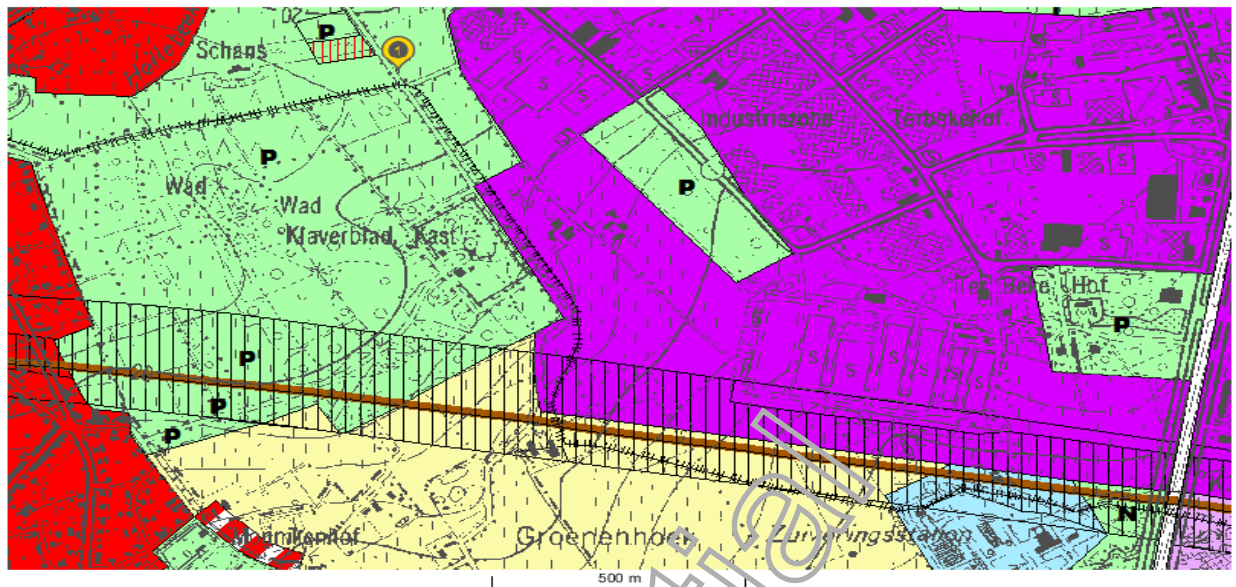
Bescherming volgens het gewestplan.

Volgens het gewestplan is het eigendom gelegen in parkgebied.

Hieronder volgt de definitie van een parkgebied volgens het gewestplan :

- De **groengebieden** zijn bestemd voor het behoud, de bescherming en het herstel van het natuurlijk milieu.
- De **natuurgebieden** omvatten de bossen, wouden, venen, heiden, moerassen, duinen, rotsen, aanslibbingen, stranden en andere dergelijke gebieden. In deze gebieden mogen jagers- en vissershutten worden gebouwd voor zover deze niet kunnen gebruikt worden als woonverblijf, al ware het maar tijdelijk.
- De **natuurgebieden met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten** zijn de gebieden die in hun staat bewaard moeten worden wegens hun wetenschappelijke of pedagogische waarde. In deze gebieden zijn enkel de handelingen en werken toegestaan, welke nodig zijn voor de actieve of passieve bescherming van het gebied.
- De **parkgebieden** moeten in hun staat bewaard worden of zijn bestemd om zodanig ingericht te worden, dat ze, in de al dan niet verstedelijkte gebieden, hun sociale functie kunnen vervullen.
- De **bufferzones** dienen in hun staat bewaard te worden of als groene ruimte ingericht te worden, om te dienen als overgangsgebied tussen gebieden waarvan de bestemmingen niet met elkaar te verenigen zijn of die ten behoeve van de goede plaatselijke ordening van elkaar moeten gescheiden worden.

Bron: www.geopunt.be

30/05/2017

1

Gewestplan

Gewestplan Klaverblad

Bpa en RUP.

Er bestaat geen Bpa of RUP die betrekking hebben op de betrokken percelen.

Er bestaat wel een Bpa (Bpa Fotografielaan) dat betrekking heeft op de gronden aan de overkant van de Klaverbladdreef en dat het gewestplan gewijzigd heeft.

HOOFDSTUK II. HISTORISCHE NOTA

II.1 BESCHRIJVING

Volgens het Agentschap Onroerend Erfgoed luidt de beschrijving van het kasteel als volgt:

Kasteel: verankerde en onderkelderde baksteenbouw van twee bouwlagen onder schilddak (nok evenwijdig met de straat, leien) met getrapte dakvensters. Verwerking van natuursteen voor muurbanden, hoekstenen, omlijstingen en decoratieve elementen. Ronde traptoren met achzijdige bekroning op noordhoek, erkertorentje op zuidhoek. Langsgevels met centraal risaliet onder getrapte top: oostgevel met vijfzijdige uitbouw en opschrift "Het Klaverblad"; westgevel met bordestrap en spitsboogdeur in uitgewerkte omlijsting, bekronend wapenschild van de familie Moretus en opschrift "Labore et Constantia". Overigens rechthoekige muuropeningen, waaronder kruis- en kloosterkozijnen. Neogotische kapel verlicht door spitsboogvensters met glas in lood; westgevel met spitsboogdeur en bekronend Heilig Hartbeeld.

18de-eeuwse bijgebouwen onder andere koetshuis, paardestallen en dienstwoning. Rechthoekige bakstenen constructies van vier traveeën en één bouwlaag onder schilddaken (nok loodrecht op het kasteel, mechanische pannen) met dakkapellen onder driehoekig fronton. Zuidwestelijk bijgebouw met opkamer in de zuidwestelijke hoek. Gecementeerde muurbanden en kwarthol geprofileerde en bepleisterde daklijst. Deels bewaarde zandstenen kruiskozijnen. Rondboogpoorten in arduinen omlijsting met rolwerksluitsteen.

II.2 LANDSCHAP EN OMGEVING

Het landschap gevormd door de domeinen 'Klaverblad' en 'Cleydael' en het 'Kasteel van Hemiksem' is gelegen op grondgebied van de gemeenten Aartselaar, Hemiksem en Wilrijk, net ten zuiden van de stedelijke agglomeratie Antwerpen. De begrenzing van dit

landschap wordt gevormd door de Sint-Bernardsesteenweg in het noorden, het Schoonselhof en de industriezone Terbekehof in het oosten, de Vluchtenburgstraat in het zuiden en de bebouwde kom van Hemiksem in het westen.

De omgeving wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende gaaf bewaarde kasteeldomeinen :

- in het Noorden : kasteel Zorgvliet, nu in gebruik als gemeentehuis et het domein met kasteel Schoonselhof, dat omgevormd werd tot begraafplaats.
- in het Oosten : kasteel en park Ter Beke, dat recent omgevormd werd tot vergaderzalen.
- in het Zuiden : het historisch kasteel en domein Cleydael, die omgevormd werden tot golfterrein, het kasteel van Hemiksem en het kasteel Monnikenhof die nog steeds bewoond worden

Van het domein 'Klaverblad' werd reeds melding gemaakt in 1577, maar het kasteel werd in zijn huidige vorm in neo-Vlaamse renaissancestijl omgebouwd in het begin van de 20ste eeuw. Het kasteel wordt omgeven door een domein met historisch stabiel loofbos, grenzend aan een open, landelijke omgeving langs de oost- en zuidkant. Dit open landbouwgebied met talrijke bomenrijen, dat het kasteel omgeeft wordt benadrukt door de aanwezigheid van de Hollebeek en Struisbeek met hun respectievelijke vallei.

De wetenschappelijke waarde van dit landschap wordt in de eerste plaats bepaald door de aanwezigheid van heel wat microreliëf, het voorkomen van kleine landschapselementen, alsook door de restanten van historisch stabiel loofbos. Daarnaast is er -dankzij de structuur en typische begroeiing- de nog mooi in het landschap herkenbare vallei van de Vliet (of Struisbeek), die doorloopt in zuidwestelijke richting. De meest dominante elementen in dit landschap zijn ongetwijfeld de kasteeldomeinen en bijhorende dreven. Begrensd door bewoning langs west- en noordzijde en industrie langs oostzijde, vormt dit gebied, een belangrijk cluster van schaarse, groene ruimten aan de rand van het verstedelijkte gebied van Antwerpen.¹

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2015: *Domeinen Klaverblad en Cleydael en kasteel van Hemiksem*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135021> op 04-11-2015 20:04.

II.3 HISTORISCHE NOTA.

VAN 1539 TOT 1617

De oudste vermeldingen van het Klaverblad dateren van 1539 tot 1584. Toen was de eigenaar een zekere Henrick vanden Eede ook Henricx Int Claverblat of van Arde² genoemd. Er is geen beschrijving van het gebouw in die periode. We hebben ook geen iconografische of archeologische bronnen voor de 16^e eeuw.

Op 23 november 1577 wordt het Klaverblad verkocht door Henrick vanden Eede aan Elisabeth Wybouts Petersdochter en haar man, Balthazar Kemp. Het gebouw is beschreven als “een hoofstadt oft stede metten huysinghe, houe, lande (...) hoeve geh. tClaverblat”. Het is een « speelhuys, lanthuys ».³ Het lijkt duidelijk dat het Klaverblad kadert in het fenomeen van de villa rustica afkomstig uit Italië. De economische groei van Antwerpen in de zestiende eeuw had een welvarende klasse van handelaars en ondernemers gecreëerd die op zoek waren naar een tweede verblijf op het platteland. Het ging vaak over een hoeve die zij ombouwden tot een hof van plaisantie. De thema van de *villa rustica* verwijst ook naar de Antiquiteit. Plinius De Jonge beschreef voor het eerst de ‘ideale villa’⁴ met vier kwaliteiten: comodità, sanità, bellezza en magnificenza.⁵

In 1587 wordt het Klaverblad teruggekocht door Everaert van Monckhoven. Zijn zoon, Everaert II (1656) baljuw van het graafschap Gent en van Ertvelde en Cluysen erft het Klaverblad.

² Prof. R. VAN PASSEN, *Geschiedenis van Wilrijk*, Wilrijk, 1982, p.747.

³ Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.747.

⁴ Een bewerkte versie van deze brief werd geschreven in de renaissance door Alberti (De re aedificatoria:1405-1472), Palladio (quattro libri dell’ architettura: 1508-1580) en Scamozzi (Idea dell’ Architettura: 1552-1611).

⁵ Leen HEYRMAN, *De ‘villa rustica’ en de verkavelingen rond Antwerpen midden 16de eeuw*, Universiteit Gent, Scriptie ingediend tot het behalen van de academische graad van burgerlijk ingenieur –architect, 2006-2007, p.1 en p.15.

VAN 1617 TOT 1720

Ridder Charles de Santa Cruz, burgemeester van Antwerpen koopt het Klaverblad vóór 1617⁶. Hij sterft in 1640 en na de dood van zijn echtgenote Suzanne de Muelenaer, in 1670, wordt het Klaverblad geërfd door hun zoon Fernando Carlos. De nieuwe eigenaar verkoopt snel de eigendom aan ridder Gaspard (de) Schrijnmaeckers (1640-1720) en aan zijn echtgenote, Isabela Cornélia van Thielen (1638-1706).⁷

Jeton van Gaspar Schrynmaeckers (1679), rentmeester-generaal van de stad Antwerpen, Koperen penning.
Voorzijde: wapenschild in cartouche tussen letters S.P.Q.A. binnen omschrift. Keerzijde: geopende passer; tussen benen van passer een geopende handpalm binnen tweeregelig omschrift, d 3.2 cm × w 6.32 gr

Jean Elsen & ses Fils, 14/06/2014

Twee gravures van het kasteel dateren uit deze periode. Ze werden gepubliceerd door Jacques LE ROY in zijn editie van 1697 van *Castella et praetoria*.⁸ Dat zijn de oudste iconografische documenten over het kasteel. Ze zijn gedagtekend 1695 in de dakkapellen en dragen de familiewapens van Gaspard Schrynmaeckers en Isabelle Cornélie van Thielen.

Robert Van Passen betwijfelt dat het Klaverblad ook de naam « Ter Heijden » droeg. De toponiemen in « heide » (o.a. « Goed ter Heiden ») zijn volgens hem meer in het noorden,

⁶ Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.747.

⁷ Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.747.

⁸ Jacques LE ROY, *Castella & praetoria nobilium Brabantiae, coenobiaque celebriora, ad vivum delineata, in quatuor partes divisa* [...], Antwerpen, 1697.

tegen Hoboken.⁹ De naam “Ter Heijden” is nochtans duidelijk vermeld op deze gravures van het kasteel: « Prospectus Praetorii TER HEIJDEN, vulgo CLAVERBLADT ». We hebben deze benaming ook teruggevonden in een verkoopakte van het kasteel door Fernando Carlos de Santa Cruz aan Gaspard de Schrijnmaeckers in 1685 : « het hoff ter Heijden, vulgo genoemd het Klaverblat. »¹⁰ Deze twee bronnen kunnen niet betwijfeld worden.

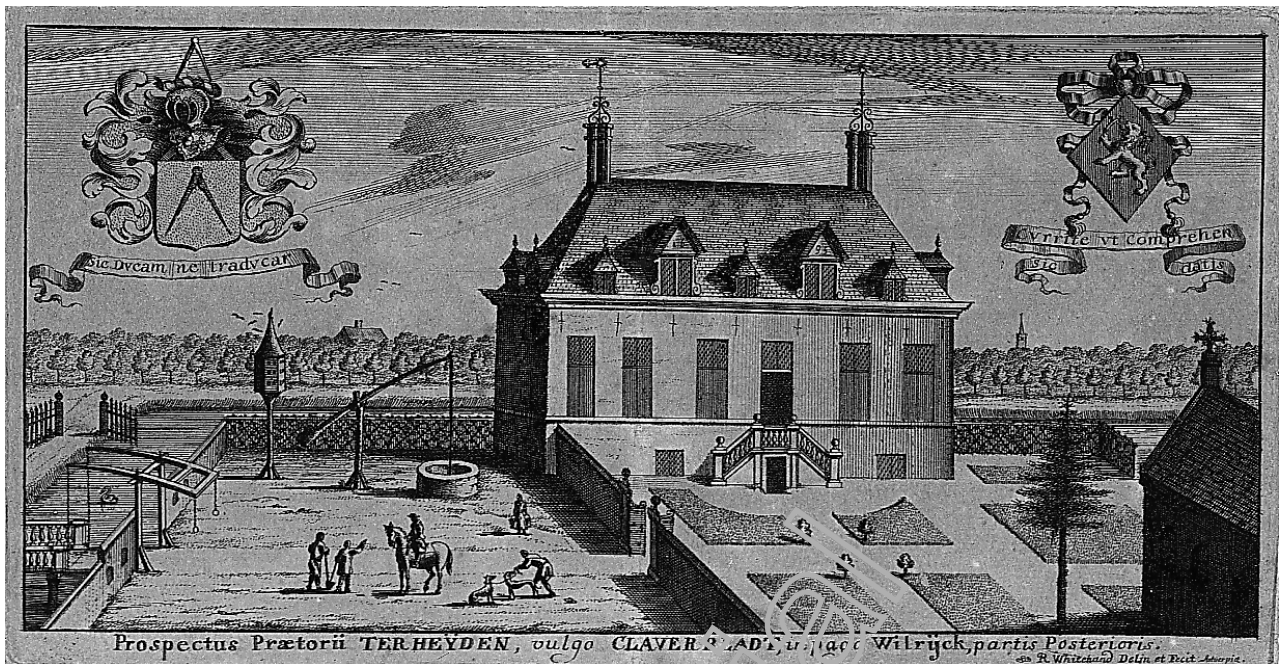
Confidential

⁹ Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.747.

¹⁰ Archief kasteel Klaverblad

Den onseff Van laet mit den Verkoche te
 hebben aan d'heer Gaspar Schrijnmaeckers oudt
 Rentme gnael ende Tresorier der stede Van Antwerpen
 het hof verheijden Valge gensime het Kasteel dat
 gelegen onder de Heerlijckheijt Van Witsjick, soo
 ende gelijck hi ende sijne Voorsacken het selue
 hebben beseten in proprieteijt, met de Immunitijt
 ende Vrijdommen, soo Van accijs, Import, op de
 Wijnen, bieren ende anderwint, soo Voorden Voorst
 heere Coprae mee sijne familie, als den pachter
 op het Mederhof, mit hi den boswachter
 permittierende ende autoriserende den heere
 Secretaris der selue placen, off die gane die hier
 soude moegen saken de Voorst Vrijdommen Vrij te
 diencken inde bieren Van goederse, ten fine der
 heere Coprae als offert Van die soude comen gemet
 Sonder enige difficultijt off contradictie, Dit
 gedaan tot Brussel den 29. Jone 1685:
 Fern. Santa Cruz

Brussel, 1685 : verkoopakte van het kasteel door Fernando Carlos de Santa Cruz aan Gaspard de
 Schrijnmaeckers. (privé verzameling)

« Prospectus Prætorii TER HEIJDEN, vulgo CLAVERBLADT, in pago Wilrijck, partis Posterioris »

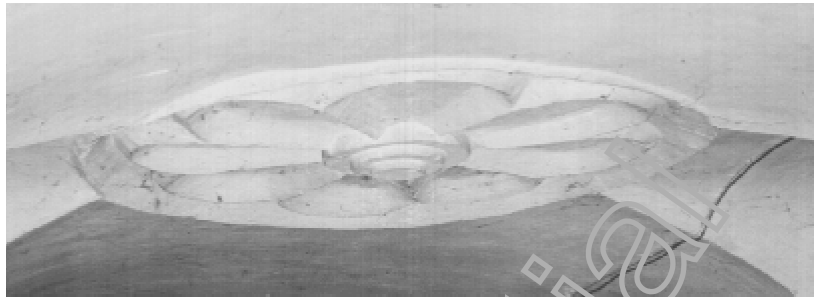
« Prospectus Prætorii CLAVERBADT, in pago Wilrijck, partis Anterioris »

De datum 1695 staat op de dakkapellen aan de voorkant en een klaverblad verschijnt op een dakkapel aan de achterkant.

Op deze gravures herkennen wij al de huidige structuur van het kasteel. Het kasteel is minder breed dan vandaag en dus ook kleiner. Er is één travee minder aan de rechterkant die in de 18de eeuw werd toegevoegd. Deze aanpassingen zijn nog zichtbaar aan het

dakgetimmerte van het Klaverblad genummerd van I tot IV vanaf de tweede balken. De algemene structuur van het gebouw werd dus tot vandaag behouden. Een dendrochronologische studie van de balken zou elementen over de datering van het kasteel kunnen geven.

De funderingen van de put aan de linkerkant bestaan ook nog.

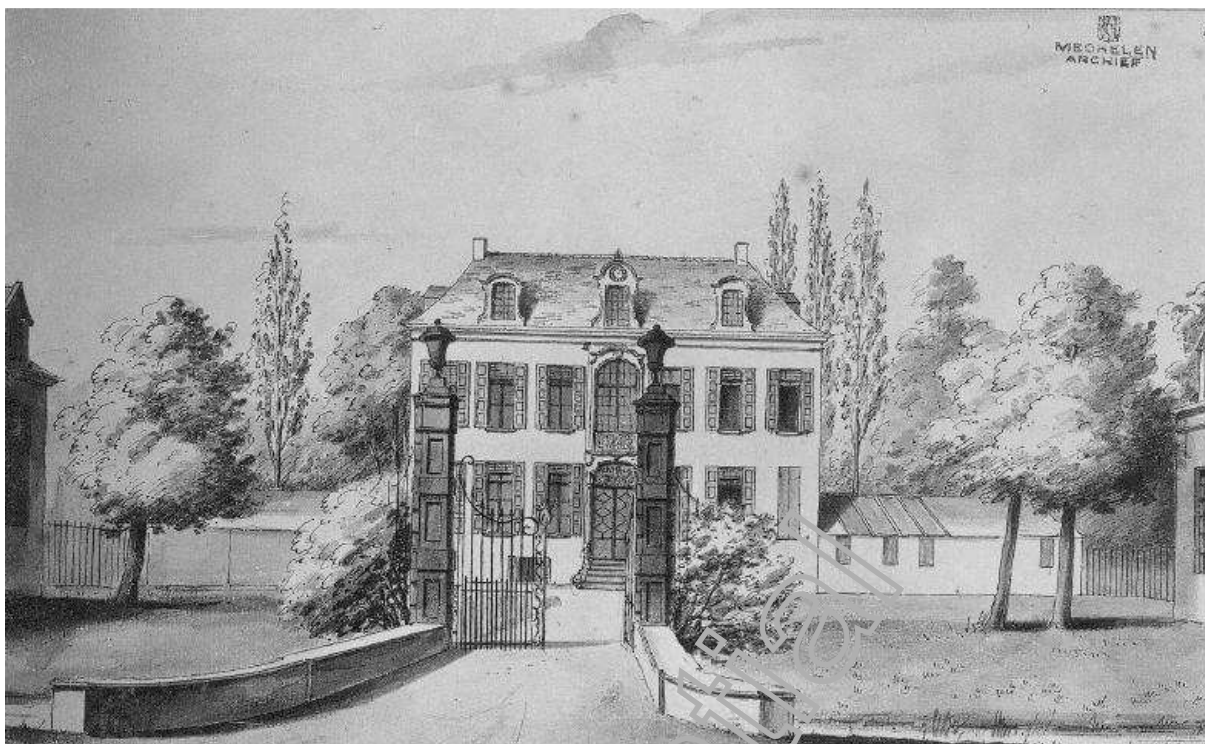
Element van de kelder (waarschijnlijk voor de 18^e eeuw)

VAN 1720 TOT 1779

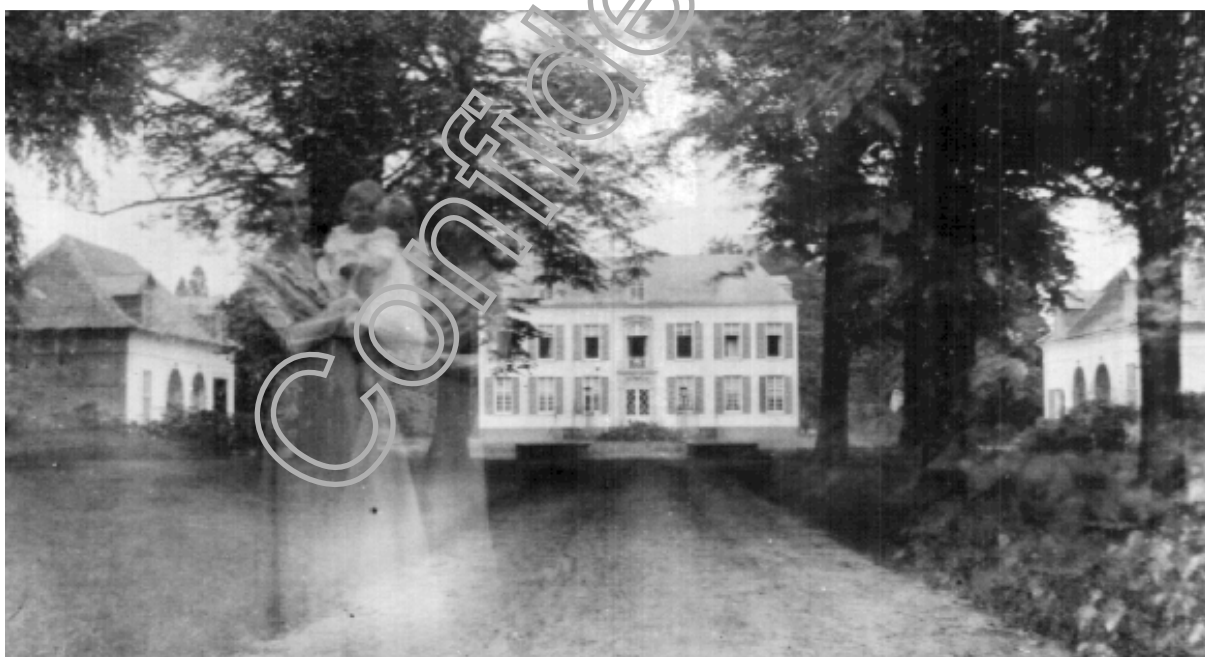
Gaspard de Schrijnmaeckers sterft in 1720. Het kasteel wordt eerst verhuurd en zal in 1743 verkocht worden aan Isabella et Magdeleine Schrijnmaeckers, geestelijke dochters.¹¹

In 1752 wordt het Klaverblad opnieuw verkocht aan Jan Dominicus van Beughem (1713-1779), Markgraaf van het land van Rijen en aan zijn echtgenote Maria Regina Theresa Vecquemans.

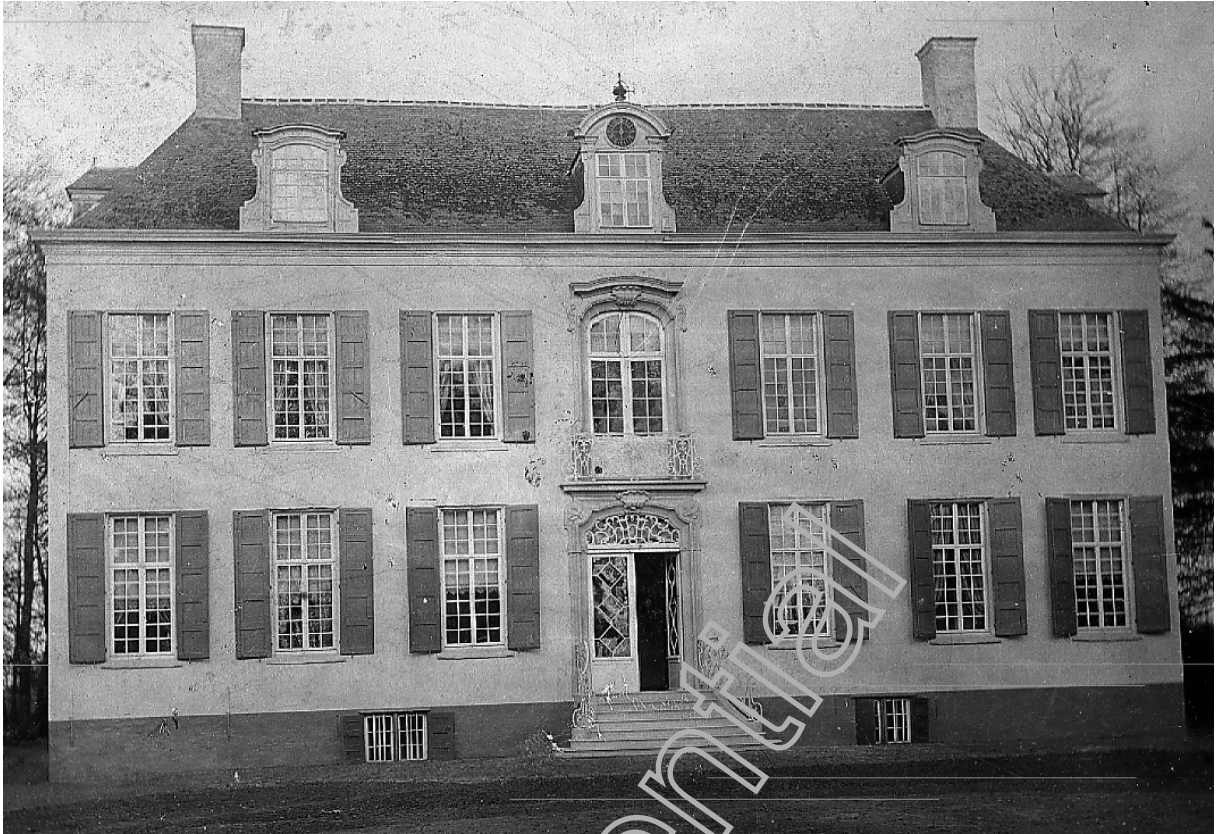
¹¹ Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.750.

Tekening van het kasteel in 1840 door Auguste Van den Eynde (1822-1861) (voorgevel)
(Archief van de stad Mechelen, Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.751.)

Het Klaverblad en de bijgebouwen in Louis XV stijl (ca. 1900) (voorgevel).
Gravin Gonzague Moretus en haar zoon Ludovic verschijnen ook doorschijnend op de foto.

Het Klaverblad ca 1900, voorgevel. (privé verzameling)

Het Klaverblad ca 1900, achtergevel. (privé verzameling)

DATERING VAN HET KASTEEL

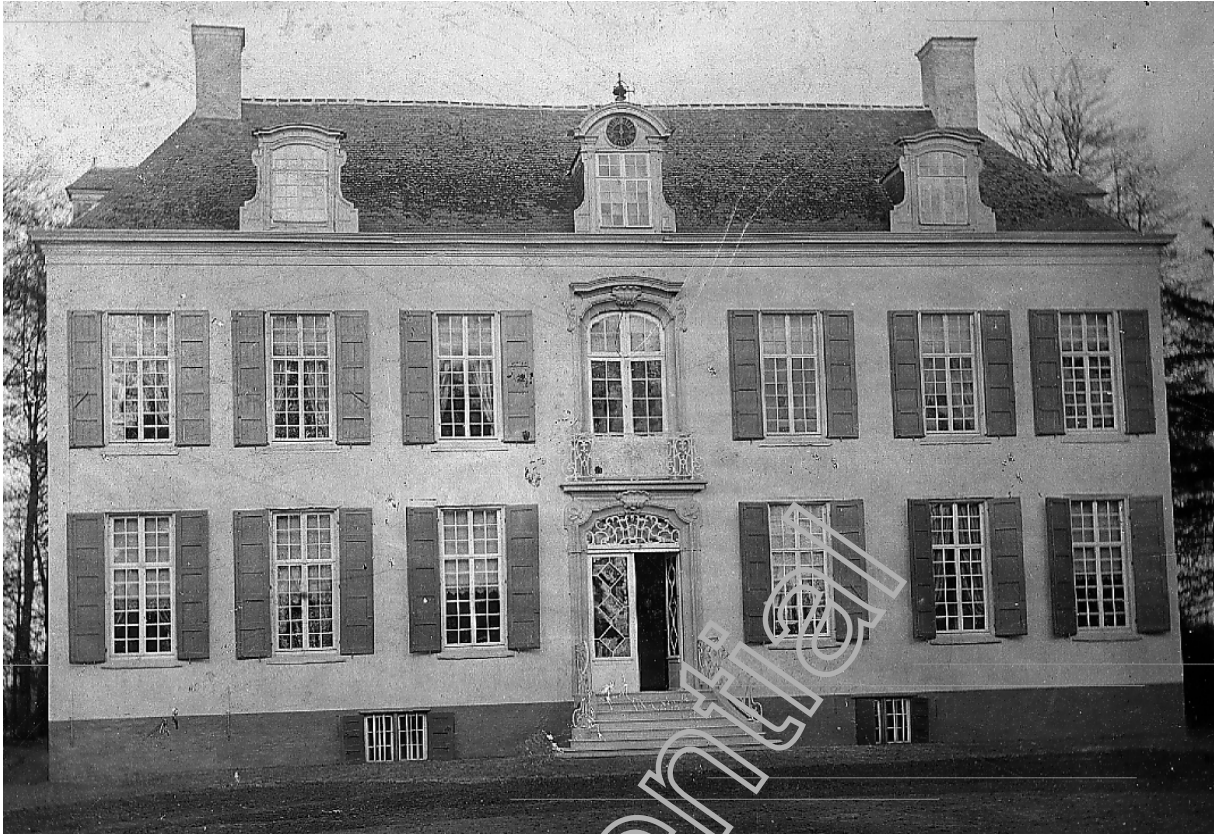
Volgens Robert Van Passen werd het 18e eeuwse kasteel opgebouwd vóór 1726. Dit was gebaseerd op een akte van 1699 waar er sprake was van een nieuwe constructie en op een beschrijving van het kasteel in 1726:

*« ...een schoon hof van plaisantie met **nieuwe moderne huysinghe**, Capelle, Stalle, Valbrugge, omwatert met groote Grachten, Fruyt-Hoff, Pachters wooninghe, Schure, Stalle ende andere edificien, schoone Plantagien van stercken ende Dreven, verscheyde Landen, ende Hout-Kanten, t'saemen groot omtrent vyfhtien Bunderen [dit is ongeveer 20 ha], genaempt het Claverenbladt... »*

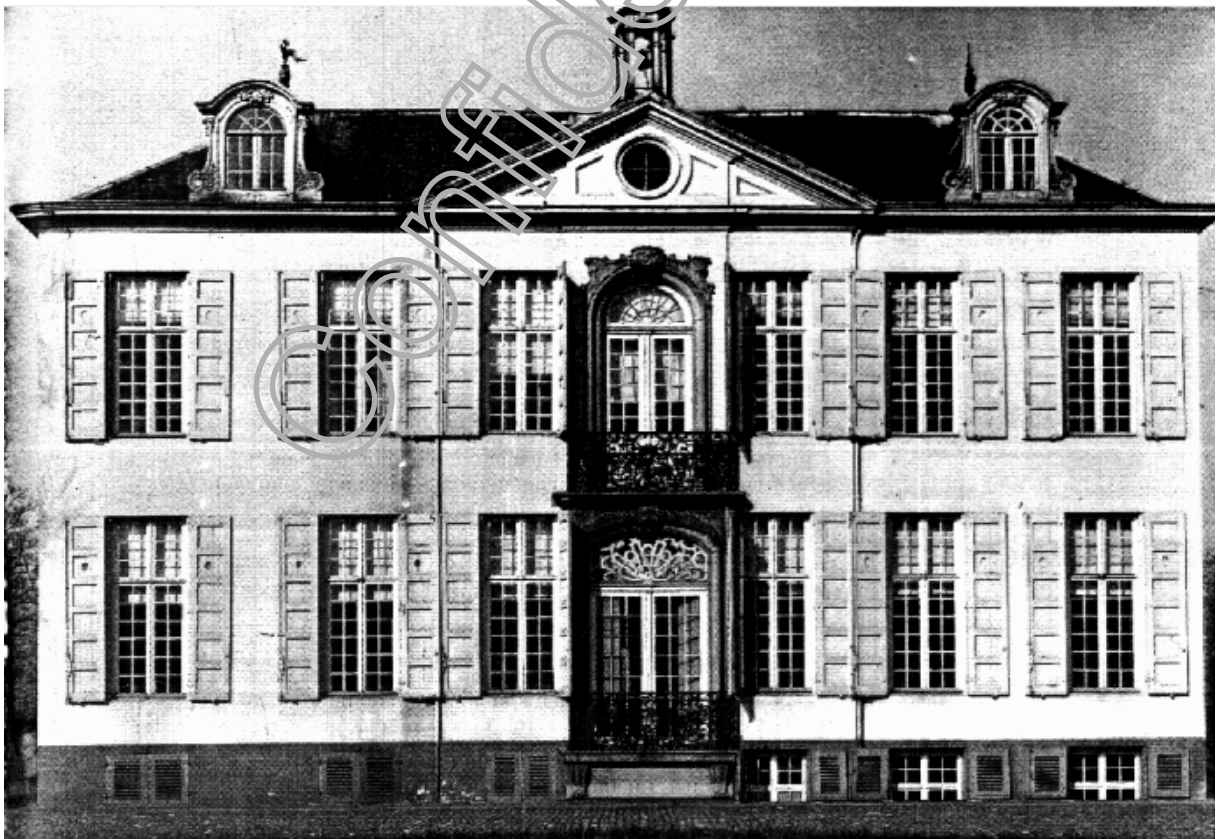
De termen « nieuwe moderne huysinghe » lijken ons niet voldoende om de renovatie van het kasteel te dateren. Het Klaverblad werd waarschijnlijk gerenoveerd door Gaspard de Schrijnmaekers, eind 17^e eeuw en kon dus nog in 1726 als een “moderne huysinghe” worden beschreven vooral om eventuele kopers aan te trekken. Deze formule lijkt ook klassiek te zijn in de 18^e eeuw.¹²

De stijl van het kasteel Klaverblad doet denken aan deze van het kasteel Sorghvliedt in Hoboken. Een vergelijking met het kasteel van Sorghvliedt (gebouwd tussen 1748 en 1751) is zeer interessant.

12 In 1798 wordt bv het kasteel Boeckenberg beschreven als « een nieuwe opgebouwd hof van plaisantie » maar zijn constructie dateert van 1751/1755. E. GOEDLEVEN, op. cit., deel 3nd, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Turnhout, 1992, p.237.

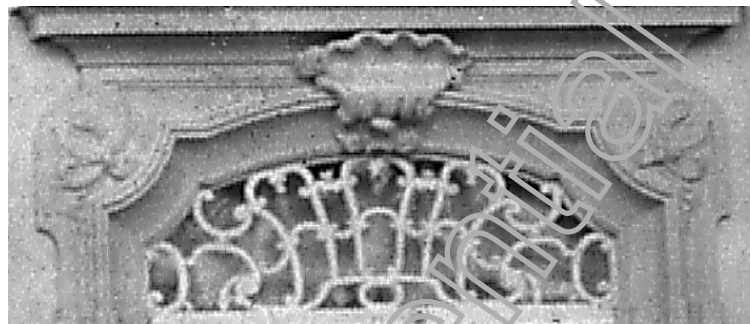
Klaverblad : voorgevel ca. 1900 (prive verzameling)

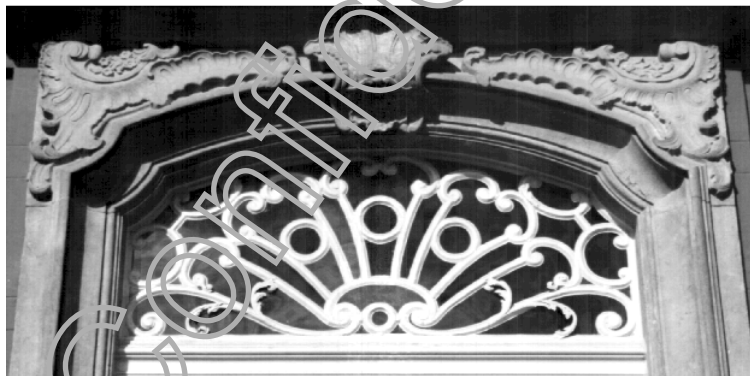
Sorghvliedt : achtergevel (foto F.BAUDOUIN, *op. cit.*, p.263) (renovatie rond 1750)

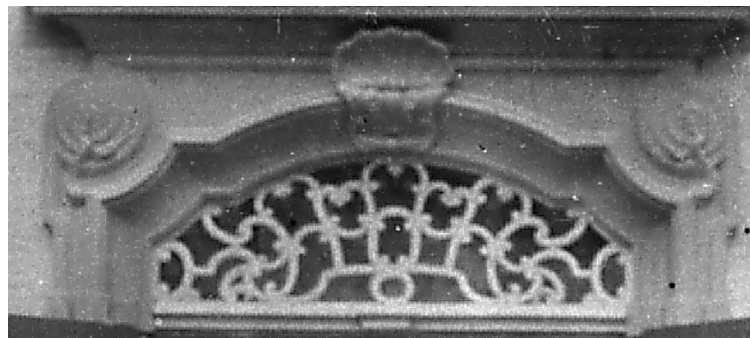
Sorghvliedt : voorgevel (mei 2001)

Klaverblad : voorgevel (detail foto ca 1900)

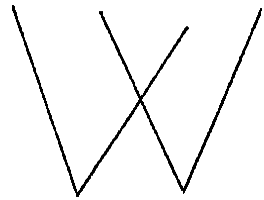

Sorghvliedt : achtergevel (foto mei 2001)

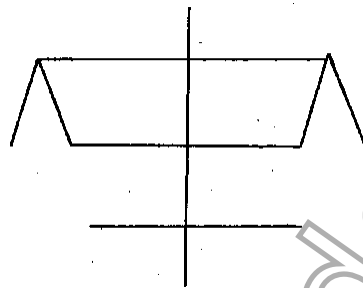

Klaverblad : achtergevel (detail foto ca 1900)

Een onderzoek van lapidaire tekens op de bijgebouwen van het Klaverblad heeft kunnen bewijzen dat het Klaverblad tussen 1750 en 1773 werd gerenoveerd. Deze tekens tonen aan dat de stenen afkomstig zijn uit de steengroeven van Grégoire Wincqz en van Jean-Baptiste Lisse. Deze twee meesters werkten vaak met Bourscheit.¹³

Achtergevel bijgebouw Klaverblad
Merken van Grégoire Wincqz

Bijgebouw Klaverblad (voorgevel)

Merken van (Jean-Baptiste) Lisse op de arduinen poorten

Grégoire Wincqz (1708 – 1794) bestuurt de steengroeven van Soignies na 1750 en Jean-Baptiste Lisse (1701 – 1773) gebruikt een merk dat ook door zijn familie werd gebruikt sinds de tweede helft van de 17e eeuw voor de steengroeve van Arquennes – Feluy. Dit merk zal niet meer gebruikt worden na de dood van Jean-Baptiste Lisse in 1773. We kunnen er dus van afleiden dat het kasteel verbouwd werd tussen 1750 en 1773.¹⁴

¹³ Telefonisch onderhoud met Professor Jean-Louis Van Belle (Augustus 2002)

¹⁴ Telefonisch onderhoud met Professor Jean-Louis Van Belle (Augustus 2002) Zie ook J-L. VAN BELLE, *Dictionnaire des signes lapidaires, Belgique et nord de la France*, s.d., 1984. (nieuwe editie in 1994)

NOG BESTAANDE ELEMENTEN VAN DE 18^E EEUW

Naast de twee bijgebouwen die nog bewaard zijn, vinden we andere sporen terug van het 18^e eeuws kasteel.

Het plan van het kasteel werd grotendeels bewaard en de structuur is nog steeds dezelfde.

De gipsen versieringen op het plafond van de eetkamer en van een salon zijn ook nog van het Louis XV tijdperk

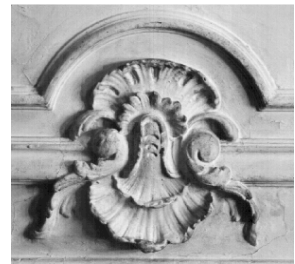
De marmeren schouwen zelf werden vervangen in 1904.

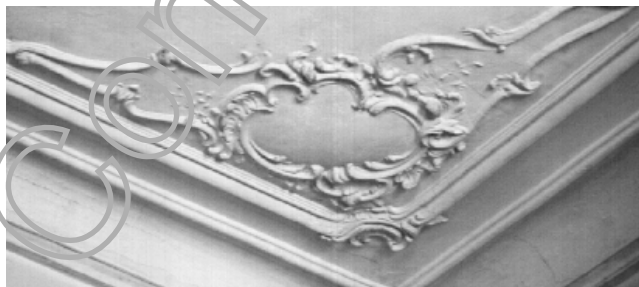
salon

eetkamer

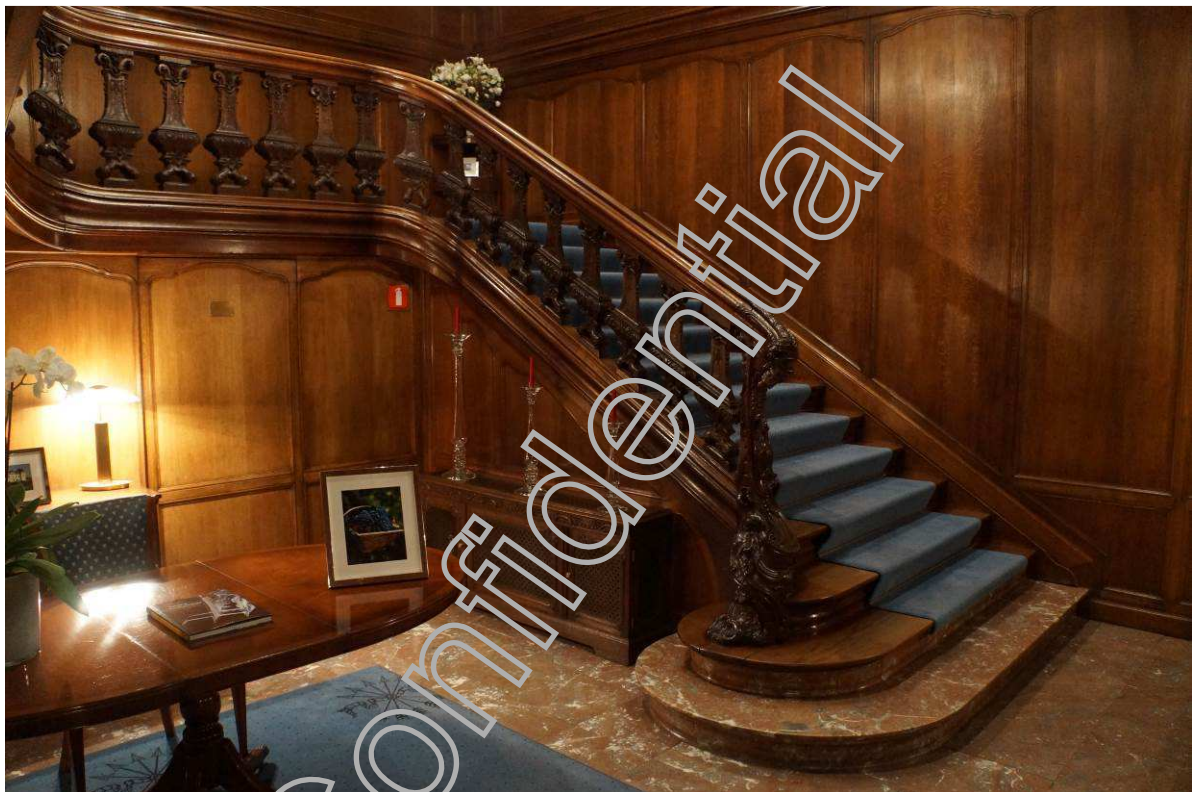
eetkamer

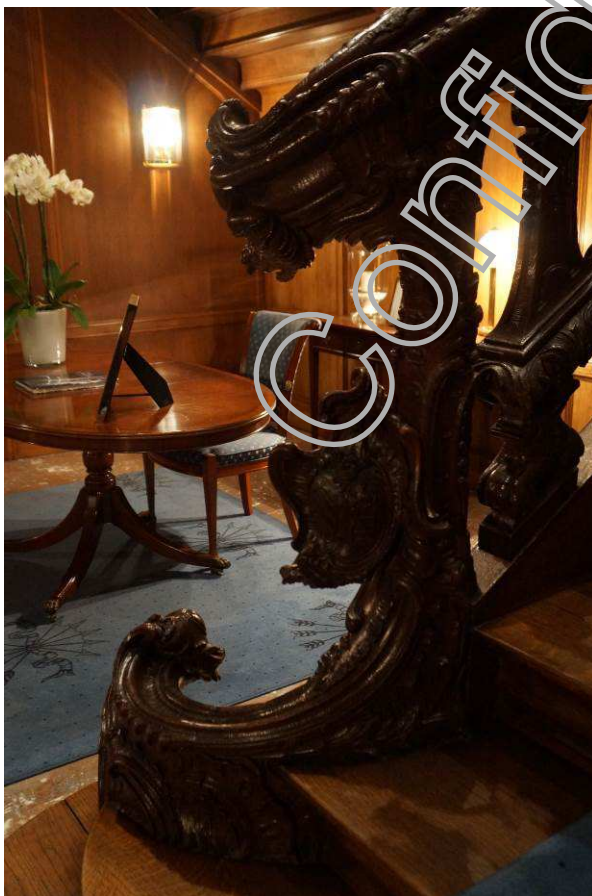

eetkamer

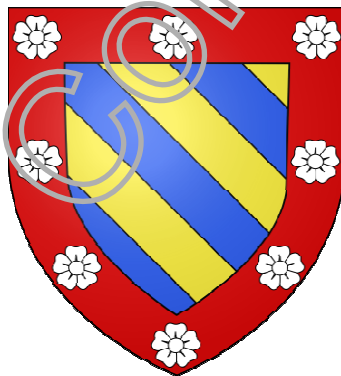
TRAP IN HOTEL NEEFS

In Hotel Neefs (Frankrijklei 103, Antwerpen) opgebouwd door de architect Frans Stuyck in 1904 is er een 18e eeuwse trap gemaakt uit hergebruikte elementen. De trappaal draagt het wapenschild van Jean van Beughem en Marie Régine Vecquemans, de eigenaars van het Klaverblad in de 18e eeuw. Het gaat hoogstwaarschijnlijk over de trap van het 18e eeuwse Klaverblad. Hotel Neefs werd ook opgebouwd in 1904 wat juist overeenstemt met de verbouwing van het Klaverblad.

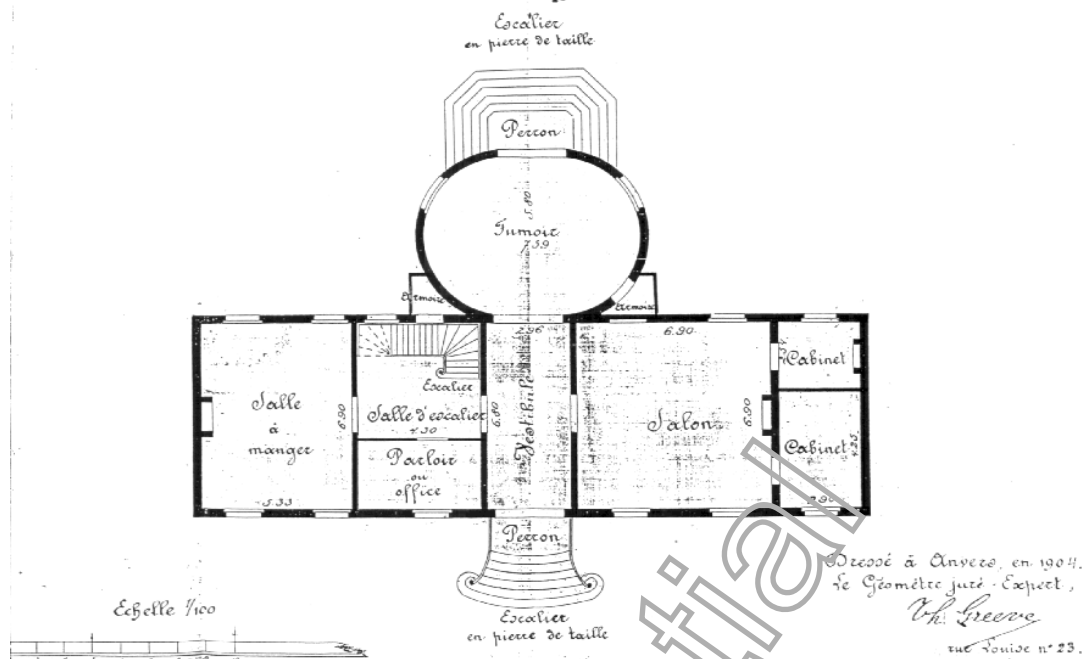

18^e eeuwse trap van het vroeger Klaverblad (nu in Hotel Neefs in de Frankrijklei)

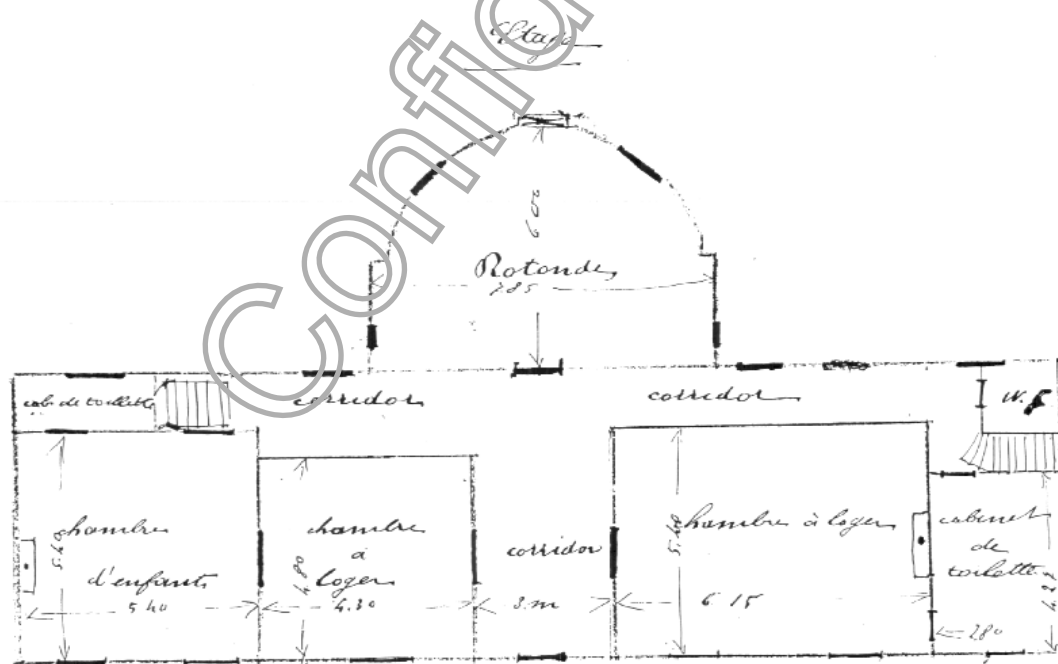

Alliantiewapen van Jean Dominique Hyacinthe van Beughem (1713-1779) en Marie Régine Thérèse Vecquemans (1712-1772)

Plan du château "Het Klaverblad"

Plattegrond van het Klaverblad in 1904 door landmeter Th. Greeve, vóór de verbouwingswerken (privé verzameling)

Plattegrond van de eerste verdieping door Graaf Gonzague Moretus (rond 1904) (privé verzameling)

VAN 1779 TOT 1904

Graaf Charles-Bernard van de Werve
gravure door Bernard de Quertenmont
in 1790, Prentencabinet Koninklijke
Bibliotheek Brussel

Jan van Beughem sterft in 1779 en zijn nicht, Barones Hubertine de Gilman erft het kasteel. Zij was gehuwd met Graaf Charles Bernard van de Werve de Vosselaer. Ze woonden op het kasteel van Vosselaar en verhuurden het Klaverblad.

Hun enige afstammeling, Augustin van de Werve de Vosselaer, baron de Lichtaert en Rielen, erft het Klaverblad net voor zijn dood in 1793, samen met een zware schuld. Zijn echtgenote, Marie-Anne van Colen de Bouchout, was één jaar voor hem overleden. Hun kinderen waren minderjarig.

Hun oudste zoon, Charles-Augustin van de Werve (1786 – 1862), was slechts 7 jaar oud bij de dood van zijn vader. Het was een moeilijke tijd van revolutie en inval door de Franse troepen. De eigendommen

werden door voogden beheerd en het kasteel werd verhuurd. Slechts op het einde van het Hollands bewind, in 1829, verkreeg Charles-Augustin van de Werve het kasteel. Toen hij kinderloos overleed in 1862 werd zijn zuster, Reine van de Werve, gehuwd met Charles della Faille de Terbruggen, de nieuwe eigenares.

Waarschijnlijk heeft zij het Klaverblad nooit bewoond want zij verbleef op het kasteel Ter Laken te Booischot en overleed het jaar nadat zij het kasteel verkregen had, in 1864, op de ouderdom van 74 jaar en 8 maanden, zoals men toen op de doodsprentjes vermeldde.

In 1865 kwam het kasteel in handen van haar dochter, Françoise (of Fanny), die gehuwd was met Clément Geelhand. Zij trachtte het domein meermaals te koop aan te bieden, maar zonder resultaat. Dit is de beschrijving van het kasteel in 1865 met een eigendom van 44 ha:

« ...groote en sterke meesterwoning, hebbende gelykvloers, groote vestibule, groote zalen met marmeren schouwen en kabinetten; eetkamer met dessertkabinet, kapel en trapzaal; voorts op het verdiep 5 slaapkamers en kabinetten, groote en sterke getimmerden zolder met 4 zolderkamers, scheerzolder, groote kelderkeuken en drooge gewelfde kelders onder geheel de woning; pomp van put- en regenwater; 3 gemakken gelykvloers op het verdiep en op den zolder; uurwerk; schone en groote serre, welbeplante hoven, sterke hovenierswoning; 2 groote stallen, de eene voor 6 en de andere voor 4 paarden en voorzien van arduinen kribben; schone en ruime remisen; waschhuis en andere gebouwen; vischryke vyvers en lustwaters; schone sterre beplant met hooge en langstammige eiken-, beuken-, linden- en olmenboomen, arduinen piramide; schone en aangename dreven, wandelingen en welgroeïende beplantingen van allen ouderdom. »¹⁵

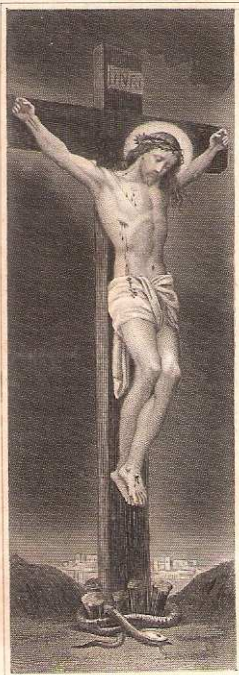
¹⁵ Prof. R. VAN PASSEN, *op. cit.*, p.751.

Het kasteel werd dan verhuurd, eerst aan paters Jesuiten, daarna aan een antwerpse industrieel, de heer Peten en in 1900 aan graaf Gonzague Moretus.

Fanny della Faille stierf in 1887 en haar echtgenoot, Clément Geelhand, in 1903.

— CONSUMMATUM EST! —

Me voici, O BON ET TRÈS DOUX JÉSUS, prosterné en votre présence. Je vous prie et vous conjure, avec toute l'ardeur de mon âme, de daigner imprimer dans mon cœur de vifs sentiments de foi, d'espérance et de charité, un vrai repentir de mes fautes et une très ferme volonté de m'en corriger; tandis, qu'avec un grand amour et une grande douleur, je considère et contemple en esprit vos cinq plaies, ayant devant les yeux ces paroles que le prophète David vous appliquait déjà, en les mettant dans votre bouche, ô bon Jésus.

ILS ONT PERCÉ MES MAINS ET MES PIEDS, ILS ONT PORTÉ TOUTES MES OS.

Indulgence plénière applicable aux âmes du Purgatoire.

MON JÉSUS MISÉRICORDE! (100 j. d'ind.)

La vieillesse est une couronne d'honneur quand elle se trouve dans les voies de la justice.
Prov. xvi.

✠

SOUVENIR PIEUX
DE MESSIRE

Clément-Joseph GEELHAND
veuf de Dame Françoise-Louise-Marie-Josèphe
DELLA FAILLE DE LÉVERGHEM,
Chevalier de l'ordre de Pie IX,
Décoré de la Croix civique de 1re classe,
Président du Conseil de Fabrique de l'église
de St-Augustin,
Prévôt de la Confrérie de St-Nicolas de Tolentin,
né à Anvers le 12 juillet 1815, pieusement décédé
au château de Konings-Hoyck le 28 juillet 1903,
muni de tous les Sacraments de Notre Mère
la Sainte Eglise.

Inhumé au caveau de famille à Konings-Hoyck

J'ai toujours cru avec la simplicité d'un enfant : c'était mon bonheur de croire. Je meurs dans cette foi catholique que j'ai aimée et pour laquelle j'aurais donné ma vie.

St-François de Sales.
Il était aimé de tous parce qu'il avait une grande crainte du Seigneur, et il n'y avait personne qui dit la moindre parole à son désavantage.
Judith VIII, 8.
Il s'est endormi dans le Seigneur, entrevoyant sa fin prochaine avec ce calme, cette résignation à la volonté de Dieu, qui sont pour le mourant la plus précieuse des grâces et pour ceux qui lui survivent la plus douce des consolations.

St-Augustin.
Celui qui a aimé les pauvres durant sa vie, verra approcher sans crainte le moment de la mort.
St-Vincent de Paul.
Mon Jésus, miséricorde. (100 j. d'ind.)
Doux Dieu de Marie, soyez mon salut. (300 j. d'ind.)

R. I. P.

E. A. L. BELLUMANN FRÈRES.

Deze foto toont het bijgebouw ten Zuiden van het kasteel met een eerste uitbreiding van de 19e eeuw. Een “oeil de boeuf” is duidelijk zichtbaar. De tweede uitbreiding werd toegevoegd na 1908.

Bijgebouw (huidige toestand met tweede uitbreiding)

Het bijgebouw tijdens de Blijde Inkomst van Graaf Gonzague Moretus in 1900. Een brug en een witte poort stonden aan de ingang van het domein. (privé verzameling)

Ferraris kaart (1771-1778) met het 18e eeuwse kasteel

http://www.geopunt.be/kaart?viewer_url=http%3A%2F%2Fmaps.geopunt.be%2Fresources%2Fapps%2FGeopunt-kaart_app%2Findex.html%3Fid%3D8abb661547802b6d01478b2fc114000e

Vandermaelen kaart (1846-1854)

Popp kaart (1842-1879)

VAN 1904 TOT VANDAAG

Graaf Gonzague Moretus

Graaf Gonzague Moretus (1874-1946), burgemeester van Wilrijk tussen 1921 en 1932, heeft het kasteel eerst gehuurd vanaf 1900 en dan gekocht in 1904. In 1904/1905 laat hij het kasteel verbouwen in Vlaamse Renaissance stijl door architect Eugène Geefs.

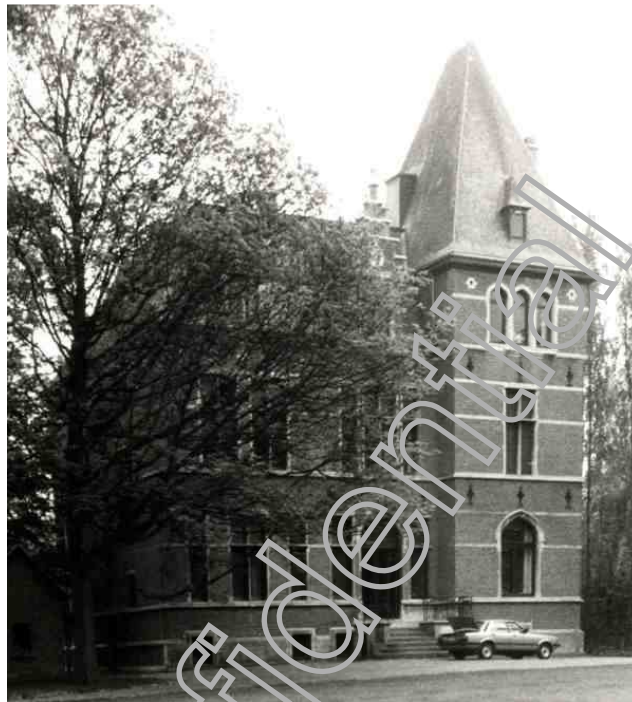
Eugène Geefs (Antwerpen 1854 – 1925) was zoon en broer van respectievelijk de beeldhouwers Jozef en Gustave Georges Geefs. Hij was een leerling van J. Schadde die hij assisteerde bij de bouw van het Tolhuis te Antwerpen. Hij werkte ook mee aan "Oud Antwerpen" voor de wereldtentoonstelling van 1894 in dezelfde stad. Hij ontwierp diverse woningen in Antwerpen en Berchem, onder andere op Zurenborg en samen met zijn broer het praalgraf van Leopold De Wael (1894), nu op de begraafplaats Schoonselhof.

Graf van Jeopold De Wael, Schoonselhof

Als leraar aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten had hij onder zijn leerlingen de latere provinciale architect Jules Taeymans (1872-1944) en kunstschilder/architect Flor Van Reeth (1884-1975), een van de oprichters van de Pelgrimbeweging.¹⁶

Eugène Geefs heeft o.a. volgende gebouwen ontworpen : het landhuis Rodenburg, Lintsesteenweg 737-739 te Hove.

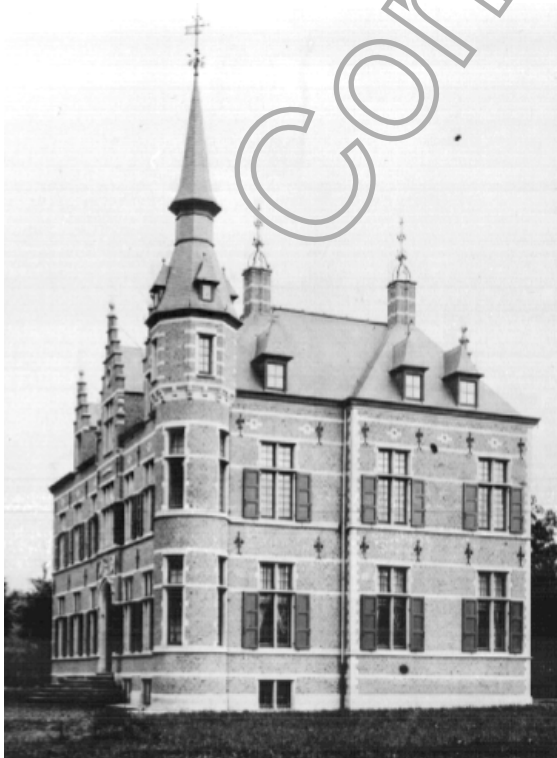
Landhuis rodenburg, Hove

¹⁶ Beschermingsdossier 4.001/10000/2530.1, Oorlogsmonumenten in de provincie Antwerpen (2013).

Ook zijn eigen woning aan de Sint Vincentiusstraat, 10 te Antwerpen en hij is mede-architect van het Tolhuis, Sint Pietersvliet, 7 in Antwerpen.

Tolhuis, Antwerpen

Zicht op de zij- en achterkant van het kasteel tussen 1904 en 1914. De loggia werd nog niet geplaatst. Er is nog een perron en een deur.

Voor wat het Klaverblad betreft werd een neo-gotische kapel toegevoegd in 1912 en een loggia werd geplaatst aan de achterkant van het kasteel in 1914. Een serre werd gebouwd rond 1910/1914 door aannemer Felix De Rooy.

Park :

Het park rond het kasteel werd aangelegd volgens een plan van Victor Bourlard in 1908. In 1935 heeft Lesperoy verschillende interieurelementen van het Klaverblad verricht.

Graaf Gonzague Moretus Plantin de Bouchout overleed op 20 januari 1946 op het Klaverblad.

Souvenez-vous dans vos prières du
COMTE GONZAGUE
MORETUS PLANTIN de BOUCHOUT
neuf de
Dame Elisa **MORETUS PLANTIN**
Membre du Tiers Ordre de Saint François,
Prévôt de la Confrérie du Saint Sacrement
en l'église Saint Augustin,
Ancien Bourgmestre de Wilryck ;
né à Hoboken le 13 juillet 1874, pieusement décédé
à Wilryck le 20 janvier 1946 ;
Muni des Sacraments de Notre Mère la Sainte Eglise
et de la Bénédiction Apostolique « in articulo mortis ».
Inhumé dans le caveau de famille à Wilryck.

†

Au physique toute sa personne s'affirmait en vigueur, en solidité, en santé ; au moral, une loyauté chevaleresque, une délicatesse de conscience extrême, une fidélité à toute épreuve dans l'affection et le dévouement. Il avait horreur de l'ostentation et de l'emphase. Sa vie était simple et saine, d'une noblesse sans apprêt, d'une dignité constante, toute embellie d'humilité et de piété. Il dominait son entourage par l'élévation de sa pensée et par son esprit de foi. Il était indéfectiblement attaché à sa patrie et aux traditions ancestrales. Il eut dans sa commune et aux œuvres locales qu'il dirigea une influence profonde et durable.

Il avait voulu que Notre-Seigneur résidât dans sa maison ; il se recueillait longuement chaque soir devant le Tabernacle, toujours à genoux. Le voir prier était une vraie édification et sa conversation témoignait d'un sens très délicat des choses divines ; ses enfants lui doivent avant tout le bienfait d'une formation religieuse très sûre.

Il vécut avec son épouse dans une union de pensées et de sentiments parfaite ; il l'entoura pendant ses longues maladies de la sollicitude la plus attentive avec un total oubli de soi-même.

Il accepta humblement et avec beaucoup de cœur les jours de deuil et de souffrance. Il représentait parmi nous l'honnête homme et le chrétien ; il fut profondément aimé.

R. I. P.

IMPR. DE BIEVRE, BRASSCHAAT

Gonzague Moretus en Fanny della Faille, echtgenote van Clément Geelhand, vorige eigenares, hadden nauwe familiale banden met elkaar : Louis van Colen was hun gemene voorouder en Fanny della Faille was de tante van Odile Geelhand, de moeder van Gonzague Moretus. Tussen de families Geelhand en Moretus bestaan ook verschillende familiale banden.

Tussen 1946 en 1990 werd het kasteel door Graaf Henri Moretus Plantin de Bouchout en zijn echtgenote geboren gravin Ghislaine de Lannoy, bewoond. Hij overleed er op 29 oktober 1990.

Souvenez-vous dans vos prières
de l'âme du

Comte

**Henri, Marie, Joseph, Jules
Moretus Plantin de Bouchout**

né à Hoboken le 23 septembre 1905
et pieusement décédé au château
Klaverblad à Wilrijk le 29 octobre 1990,
muni des sacrements
de Notre Mère la Sainte Eglise.

C'était un homme intègre et droit,
profondément religieux et abhorrant
le mal. (Job 1, 1)

Je vous ai tous aimés si tendrement.
Restez unis. Servez Dieu avec fidélité.
Vivez de manière à ne jamais craindre
la mort. Adieu, mes chers enfants, nous
nous reverrons bientôt. (St Antoine)

La droiture, la loyauté formaient le
fond de son caractère ; il fit le bien
sans ostentation et Dieu seul connaît
ses mérites.

Je crois

A la communion des Saints
A la rémission des péchés
A la vie éternelle. Amen.

SUYS - Anvers - Tél. 236 58 26

Doodsprentje van graaf Henri Moretus Plantin de Bouchout met lijkwade van Turijn

Na het overlijden van Graaf Henri Moretus bleef zijn echtgenote het kasteel bewonen tot in 1999. Zij overleed in een aanpalend huis in 2007.

Confidential

Vous qui l'avez connue et aimée,
souvenez-vous dans vos prières de la

Comtesse Henri Moretus Plantin de Bouchout
née
Comtesse Ghislaine de Lannoy
et du Saint Empire

née à Bruxelles le 30 août 1911 et pieusement
décédée à Wilrijk, réconfortée par les sacrements de
notre Mère la Sainte Eglise, le 14 avril 2007.

Souvenez-vous, Seigneur, de ceux que j'ai aimés
pour les bénir, les consoler et les sauver.
Blessuet

Que la vérité, l'honnêteté, la droiture, l'honneur de
votre nom, soient l'objet de vos préoccupations à tous.
Cte Maurice de Lannoy

Auprès d'elle on comprenait que la jeunesse n'est pas
un âge, mais un climat du cœur.

Miséricordieux Jésus, donnez-lui le repos éternel.

Gedenk in uw gebeden

Gravin Henri Moretus Plantin de Bouchout
geboren
Gravin Ghislaine de Lannoy

geboren te Brussel op 30 augustus 1911 en
godvruchtig overleden te Wilrijk op 14 april 2007
gesterkt door de H. Sacramenten.

Spoedig komt uw redding, treur niet langer,
Ik zal U redden, want Ik ben uw verlosser.
Rorate caeli.

Haar huis, steeds open en gastvrij, was een
beeld van haar hart. Allen vonden zich daar
in de straling van haar vreugde en liefde terug.

Ik ben de Verrijzenis en het leven.
Wie in Mij gelooft zal leven,
ook al is hij gestorven (Joh. 11, 25).

Barmhartige Jezus, geef haar de eeuwige rust.

Het kasteel werd in 1992 overgenomen door hun zoon Geoffroy die het met zijn familie bewoonde tussen 1999 en 2017. Sinds 28/03/2012 is het in medeigendom met zijn 3 zonen.

De echtgenote van Geoffroy Moretus, Françoise de Schietere de Lophem, overleed op 8 januari 2016.

Vous qui l'avez connue et aimée,
souvenez-vous dans vos prières de

Françoise Moretus Plantin de Bouchout
née de Schietere de Lophem

à Bruxelles le 9 mars 1944
et pieusement décédée à La Hulpe, le 8 janvier 2016
réconfortée par les sacrements de notre Mère la Sainte Eglise

*Chers enfants et petits enfants,
je suis soustraite à vos regards,
mais non à l'affection de vos cœurs.*

...

*C'est en donnant que l'on reçoit
C'est en oubliant que l'on trouve
C'est en pardonnant que l'on est pardonné
C'est en mourant que l'on ressuscite à l'éternelle vie.*

S. in François d'Assise

*L'amour couvre tout : il souffre, endure et excuse
C'est savoir tout porter, tout surmonter.
L'amour n'aura pas de fin.*

1 Corinthiens 13:7-8

*Miséricordieux Jésus,
donnez-lui le repos éternel.*

Gedenk in uw gebeden

Françoise Moretus Plantin de Bouchout
geboren de Schietere de Lophem

te Brussel op 9 maart 1944 en godvruchtig overleden
te Terhulpen op 8 januari 2016
gesterkt door de H. Sacramenten.

*Heb elkander lief, draag zorg voor elkander ;
dat is mijn laatste vurige wens.*

...

*Zalig zij die treuren,
want zij zullen getroost worden.
Zalig zij die hongeren en dorsten naar gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.
Zalig zijn zij die zuiver van harte zijn,
want zij zullen God zien.*

Matteüs

...

*Heer, geef dat ik meer zoek liefde te schenken
dan om zelf liefde te ontvangen,
te troosten dan om zelf getroost te worden.*

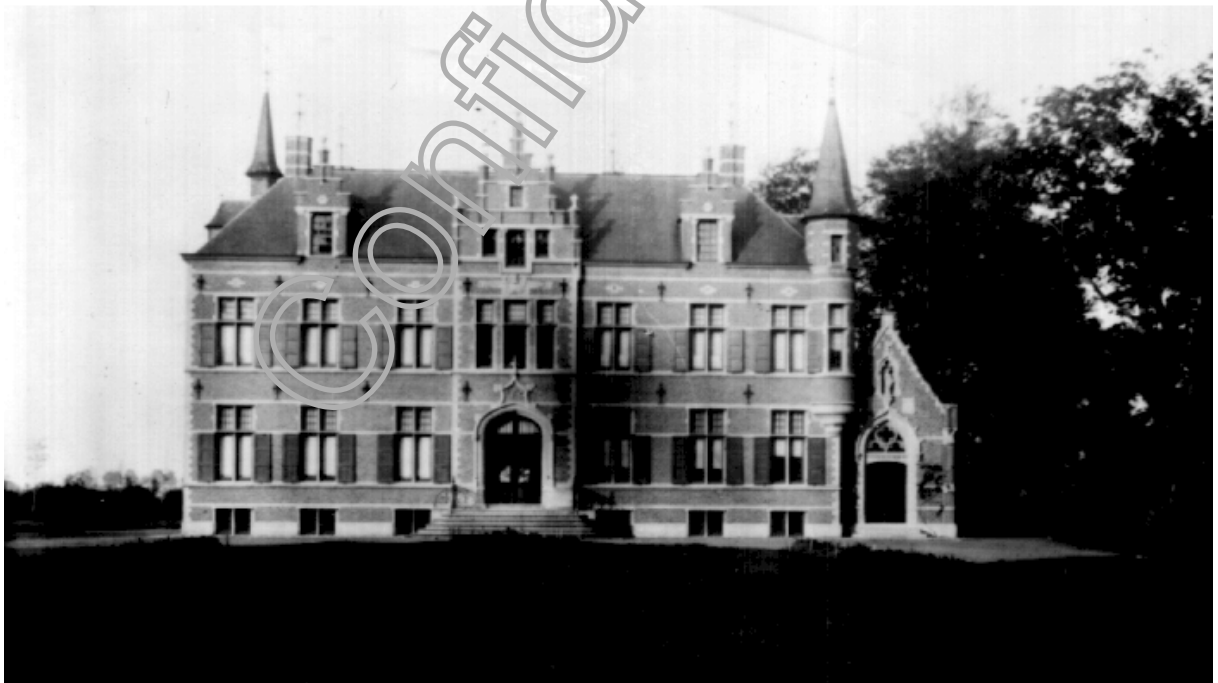
H. Franciscus

Sinds mei 2017 wordt het kasteel door hun zoon Alexandre en zijn familie bewoond.

Zo is de eigendom van het Klaverblad sinds 1752 (Jan van Beughem), gedurende meer dan 250 jaar, tot heden toe en hopelijk nog voor vele jaren, in familieverband gebleven.

Het Klaverblad tussen 1905 en 1912. De kapel bestaat nog niet.

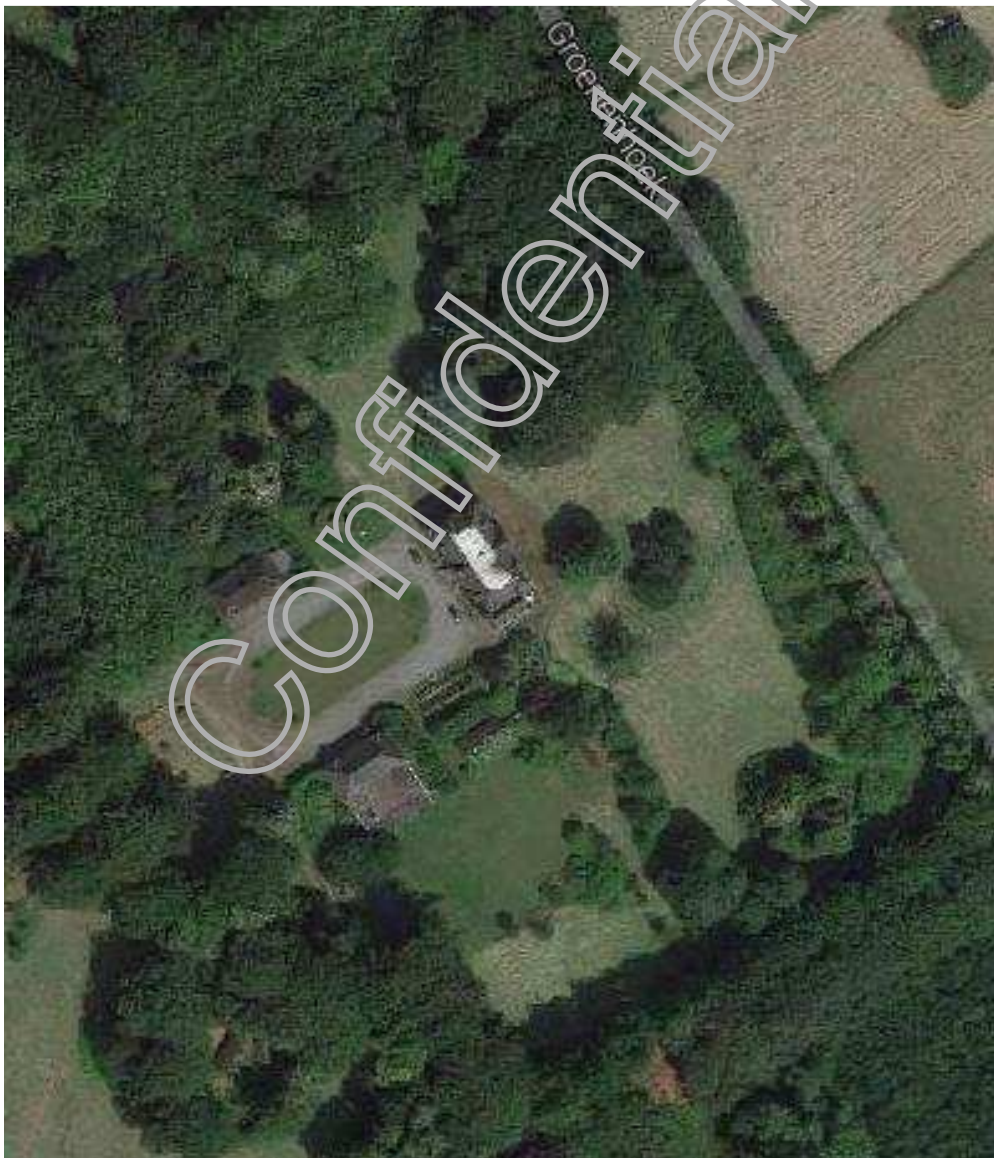
Het Klaverblad na 1912. De bomen aan de linkerkant van het kasteel moesten gekapt worden om het zicht van het Belgische leger in Schans 8 te verbeteren.

HOOFDSTUK III. INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN.

Huidige toestand.

De huidige toestand wordt geïllustreerd met recente plannen en foto's die een duidelijk beeld geven van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap, of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt.

III.1 GEBOUWEN: OPNAME VAN DE HUIDIGE TOESTAND

Zicht op het domein (Google Earth)

Voorgevel van het kasteel

Oostgevel

Westgevel

Achtergevel (Noordgevel)

Bijgebouw (westen) met zandstenen kruiskozijnen aan de linkerkant en een poort toegevoegd in de 19^e eeuw aan de rechterkant.

Zuidgevel

Achtergevel

Gloriette (ZEN monument) – gerestaureerd in 2013/2014

Bijgebouw (oost). Het linkerraam werd in de 19^e eeuw vervangen.

Zuidgevel

Achtergevel bijgebouw gerestaureerd en heropgevoegd in 2013/2014.

Serre (Zuidgevel)

Serre

Serre (Noordgevel)

Detailfotos van gevelelementen.

voorgevel kapel

kruis in ijzerwerk aan de achtergevel van de kapel

windwijzer achter de kapel

Noordtoren van het kasteel

balkon aan de achtergevel

ijzerwerk aan perron

voordeur

ingangspoort bijgebouw Westkant

dakkapel bijgebouw Oostkant

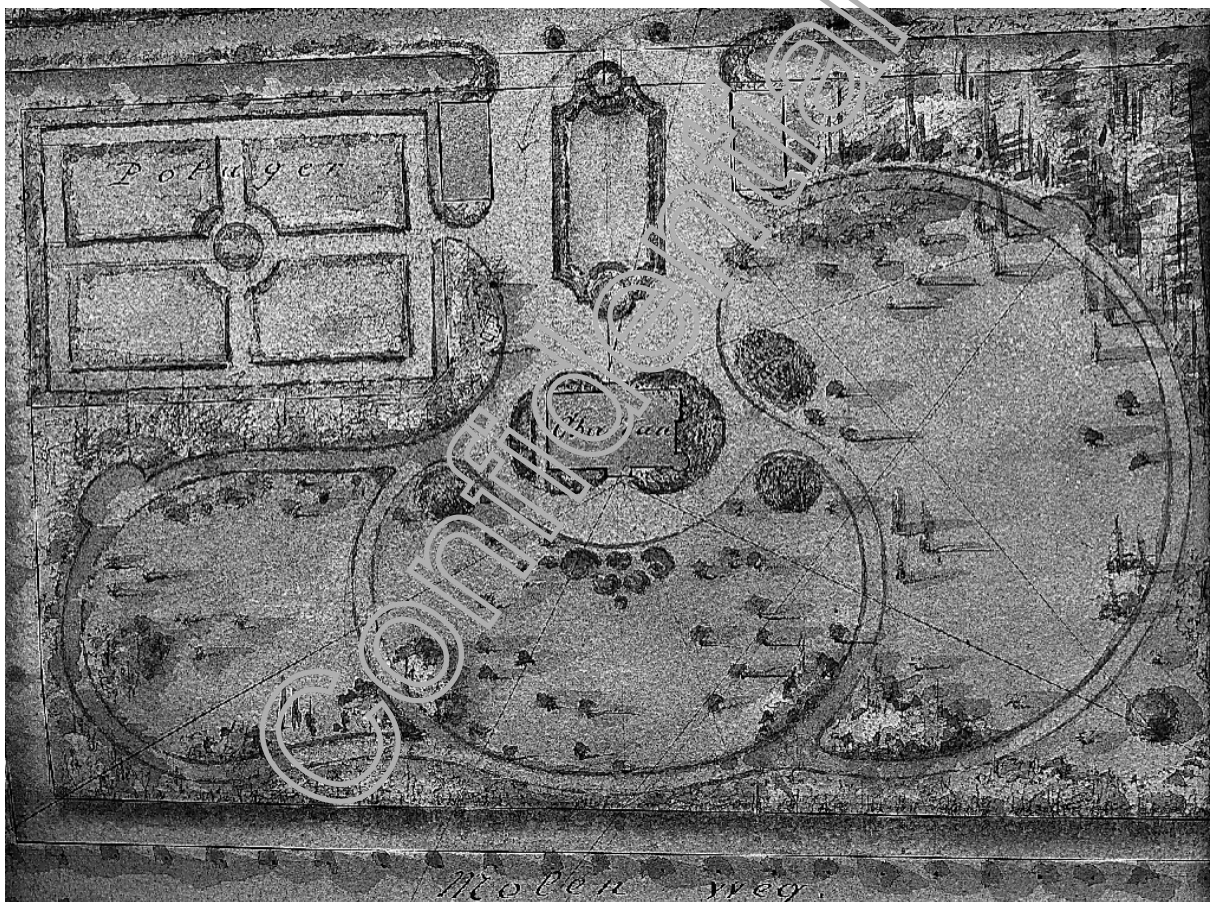

ingangspoorten bijgebouw Oostkant

III.2 LANDSCHAPSELEMENTEN

Het geklasseerde deel van het park maakt historisch deel uit van de onmiddellijke omgeving van het kasteel Klaverblad. het verschijnt al op de oude kaart van Graaf de Ferraris (1771 – 1778), hierboven afgebeeld onder het historisch hoofdstuk, van 1779 tot 1904 weliswaar met een figuratieve indeling van de percelen.

Na de aankoop door Graaf Gonzague Moretus werd de tekening van het park aangepast. Het werd volledig overeenkomstig met het hieronder afgebeeld plan van Victor Boulard (1908) uitgevoerd.

Plan van het park door Victor Boulard (1908). Privé verzameling.

Men merkt op het plan :

- links boven : de moestuin, als dusdanig in gebruik tot +/- 1960, daarna omgevormd tot tennis en grasperk. De serre die pas in 1910/1914 werd opgericht staat op het

plan nog niet aangeduid. Zo ook het tuinhuisje (gloriette) die waarschijnlijk later opgericht werd maar waarvan de bouwdatum niet meer bekend is.

- het grasperk voor het kasteel, met twee rondvormige bloemenperken, die nu steeds bestaan.
- een schetsmatige tekening van de vroegere gracht die tot dan doorliep voor het kasteel (cfr foto hierboven van de Blijde Inkomst van Graaf Gonzague Moretus in 1900). Bij de aanleg van het park werd een deel van de gracht gedempt en de Witte Poort werd verplaatst.
- de aanleg van de wandelwegen, die nog altijd grotendeels bestaan.
- de aanlegplaatsen voor zitbanken
- de aangeplante stroken
- op het plan merkt men onderaan de aanduiding "*Molenweg*". De huidige Klaverbladdreef droeg toen inderdaad de naam "*Molenweg*" of "*Aartselaarse Molenweg*", later "*Groenenhoek*" en nu "*Klaverbladdreef*".

De achtergrond als kasteelpark komt vooral tot uiting in de afwisseling tussen bos en open gebied en in de verschillende opmerkelijke bomen, zoals de oude inlandse en Amerikaanse eiken, tamme kastanjabomen, ceder en beuken, zowel als hakhout, rhododendronmassieven en open ruimten. Het gebied vertoont een grote afwisseling : koer, haagplanten, bloemenstruiken, hakhout, boszones, wandelwegen, hooilanden, enz. In het voorjaar merkt men er de aanwezigheid van talrijke bosjacinten, meiklokjes en paasbloemen.

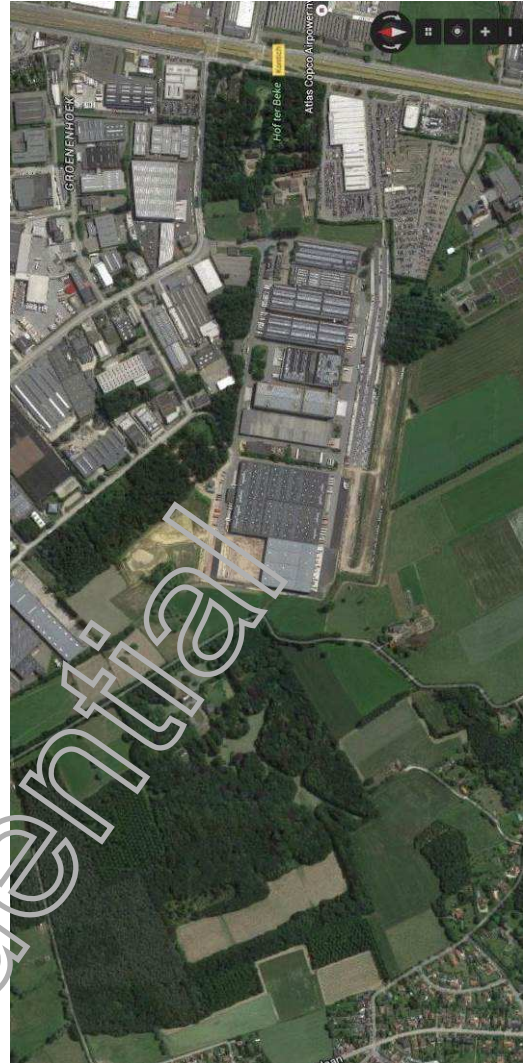
De klassieke beheersvormen worden in stand gehouden met kapping van de kaprijpe bomen of dunningen, natuurlijke verjonging en aanplanting waar nodig, beheer van hakhout, jaarlijks maaien van de hooilanden of gebruik ervan als weiland en onderhouden van de tuinelementen die tot de versiering van de omgeving van het kasteel bijdragen. De heraanleg van een vroeger bestaand tennisveld is gewenst om de belevingswaarde te verhogen voor de nieuwe generaties en elke aanpassing aan de huidige levenswijze niet uit te sluiten.

Zo blijven het historisch en landschappelijk karakter bewaard zoals ook de natuurwaarden bewaard, zonder mogelijke aanpassingen uit te sluiten. Beide elementen die de belevingswaarde versterken.

Het bomenbestand bestaat uit een varieteit van beuken, eiken, tamme kastanjabomen, platanen, berken, linden, esdoornen. Het Klaverblad is rijk aan autochtone, maar ook aan exotische boomsoorten (Cedrus, Amerikaanse eiken, lariks, wilde kastanjabomen, enz) en struiken (azalea, rhododendrons, hulst, hazelaars ...). Het is deze combinatie van verscheidene inlandse en exotische boom- en struisoorten, die het karakter en de rijkdom van het park bepalen zowel op historisch als op esthetisch vlak, vooral in de directe omgeving van het kasteel.

Het project van de grote ring van Antwerpen was voorzien in de directe omgeving van het kasteel in de jaren 1970/1990. Dit project werd gelukkig niet uitgevoerd maar heeft een invloed gehad op de beschadiging van de omgeving van het kasteel door de aanleg van een industriezone (o.a. Gevaert en recente uitbreidingen van Essers) langs het ontworpen tracé van de ring.

Dit tracé blijft op het gewestplan behouden maar zou nu, volgens mondelinge inlichtingen, voorzien zijn als tracé voor de aanleg van openbare nutsleidingen. Zou dit verwezenlijkt worden, dan zou dat in de nabijheid van het kasteel nogmaals grote schade berokkenen.

Plattegrond van Wilrijk met ontwerp van de grote ring naast het Klaverblad.
Het kasteel Klaverblad met aan de rechterkant de industriezone (Google earth 2015)

Majestueuze libanese ceder (*Cedrus libani*) met rhododendrons

Zicht op het bos met beuken en diverse boomsoorten

HOOFDSTUK IV. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

en de juridische toestand van het onroerend erfgoed of het erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, waarop het beheersplan betrekking heeft.

Het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, dat tot basis gediend heeft voor de klassering van het kasteel Klaverblad en van het landschap er rond (Ministerieel besluit van 16/09/1994, hierboven afgedrukt onder hoofdstuk 1, *Identificatie*) wordt hieronder weergegeven.

Confidentiaal

ons kenmerk
vragen naar
of toestelnummer

bijlagen

datum

Advies aan de minister:

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Vlaamse Gewest, geldig vergaderd te Brussel op 05/05/1994, heeft het hierna volgende gemotiveerde advies uitgebracht:

VOORWERP VAN HET ADVIES:

PROVINCIE : ANTWERPEN

GEMEENTE : ANTWERPEN (Wilrijk)

BETREFT : Klaverbladdreef, Kasteel Klaverblad met inbegrip van de kapel en de bijgebouwen.

-K.C.M.L. :

-de voorzitter, H. STYNEN

-de ondervoorzitters, dhr. M. SMEYERS, dhr. A. VAN DEN ABEELE

1e afdeling

dhr. P. BAUTERS, dhr. W. COGGE, dhr. C.G. DE DIJN, dhr. L. DEVLIEGHER, mevr. A.M. DRAYE, dhr. P. HUYS, dhr. K. VAN BALEN, mevr. F. VAN TYGHEM

2e afdeling

dhr. J. CAEN, mevr. L. DEVEEN, dhr. P. VANDENBROECK, dhr. C. VAN DE VELDE

-notulist, mevrouw G. VAN BRANDEN.

-secretaris P. VAN WATERSCHOOT

Gezien vermelde onroerende goederen werden opgenomen in het voorontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten en stads- en dorpsgezichten op 23/10/1992, gunstig geadviseerd door de Provinciale Commissie Antwerpen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen op 12/05/1993, en op dit voorontwerp van lijst werden behouden na openbaar onderzoek;

Gelet op het ontwerp van lijst, MB dd. 23/07/1993;

Gelet op het verslag van F. Brenders, inspecteur bij de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting - Bestuur Monumenten en Landschappen, zoals het werd opgenomen in de agenda van de vergadering van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, eerste en tweede afdeling, d.d. 05/05/1994, en door betrokkene werd toegelicht op dezelfde vergadering.

Na beraadslaging brengt de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen eenparig het volgend gemotiveerd advies uit :

Dient te worden beschermd als monument :

-Klaverbladdreef, Kasteel Klaverblad met inbegrip van de kapel en de bijgebouwen, gelegen te Antwerpen (Wilrijk)

omwille van de historische en artistieke waarde:

Het betreft een kasteel in eclectische stijl, met nadruk op de neo-vlaamse renaissancestijl, dat bovendien gelegen is in een open groene ruimte. Als dusdanig neemt het zeker een vooraanstaande plaats in in het kastelenpatrimonium rond Antwerpen waarin de neo-stijlen eerder matig vertegenwoordigd zijn.

De details zijn een getrouwe afspiegeling van de studie van architect Geefs over de Antwerpse trapgevels. De elementen die uit deze studie naar voor gekomen zijn, werden in dit gebouw samen gebracht tot een harmonisch geheel. Het kasteel Klaverblad mag dan ook als een architecturaal manifest van het werk van E. Geefs gezien worden.

Dient te worden beschermd als dorpsgezicht :

omwille van het algemeen, belang gevormd door de historische en artistieke waarde:

-de omgeving van Kasteel Klaverblad met inbegrip van de bijgebouwen en de gronden gelegen binnen de omgrachting.

De omgrachting en de daarbinnen gelegen parkaanleg maakt integrerend deel uit van het kasteel.

Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het Koninklijk Besluit van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (B.S. 10/03/1994).

Brussel, 05 mei 1994

De secretaris,

P. VAN WATERSCHOOT

De Voorzitter,

H. STYNEN

HISTORISCHE WAARDE

De eerste vermelding van 'Kasteel Klaverblad', hof van plaisantie, gaat terug tot 1539. Het huidige kasteel in neo-Vlaamse renaissancestijl dateert van het begin van de 20ste eeuw. Het bijhorende domein is gaaf en herkenbaar.

Het kasteel werd meermaals verbouwd en aangepast aan de evolutie, zoals het toen gelukkig mocht. Zo is het bewaard gebleven en blijft het als getuige van de levenswijze van vorige eeuwen.

Volgens het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen neemt het "een belangrijke plaats in in het kastelenpatrimonium rond Antwerpen", zonder dat hiervoor bijzondere uitleg aan gegeven wordt.

ESTHETISCHE WAARDE

De visueel landschappelijke waarde van het kasteel met omliggende gebouwen is hoog en geeft nog duidelijk de beleving van een historische omgeving weer. Het Klaverblad is

gelegen in een ankerplaats met 3 gaaf bewaarde kasteeldomeinen (Klaverblad, Cleydael, Hemiksemsloot) binnen een ruimere landelijke omgeving, rijk aan kleine landschapselementen. Dit resulteert in een esthetisch waardevol geheel.

Het park heeft een belangrijke milieubeschermdende functie als groenbuffer naar verkeerswegen (o.a. A12) en industriezones.

RUIMTELIJK-STRUCTURERENDE WAARDE

Het kasteelpark heeft een belangrijke ruimtelijk-structurerende invloed. De waardevolle bosbestanden zorgen voor een gesloten indruk. De bossen spelen een belangrijke rol in de onmiddellijke omgeving van Antwerpen voor de zuivering van de lucht, de opvang van regenwater, als biotoop voor planten en dieren en als windscherm. Deze rol wordt echter niet gesteund en de waarde ervan wordt niet erkend.

NATUURWETENSCHAPPELIJKE WAARDE

Het park heeft een waardevol bomenpatrimonium met talrijke soorten loofbomen, harsachtigen en sierlijke parkbomen.

OPMERKINGEN

De gewestplanbestemming (met industriezone, reservatiestrook voor grote ring rond Antwerpen en zigeunersstandplaats) gaat in tegen de natuurwetenschappelijke, cultuurhistorische en esthetische waarde van het gebied. Het kasteel en het park werden geklasseerd maar de onmiddellijke omgeving werd beschadigd op initiatief en met de goedkeuring van openbare besturen.

Palend aan de westkant van de Klaverbladdreef ligt een permanent woonwagenveld met beperkte infrastructuur, dat hier op ongelukkige wijze op een enclave werd opgelegd en dat beter in een andere omgeving zou verlegd worden of waarvoor ten minste een betere inpassing in het landschap gewenst zou zijn.

Maar het ergste is de nabijheid van de industriezone en de bouw van reusachtige industriële gebouwen in het zicht van het kasteel (cfr luchtfoto hierboven).

Op het domein zelf werden talrijke zwaarwegende stedenbouwkundige beperkingen opgelegd, nl.

- klassering volgens het gewestplan
- klassering als erfgoed

- klassering als dorpsgezicht
- klassering als ankerplaats
- klassering van een deel als VENgebied
- klassering als vogelrichtlijngebied
- opleg van een bosbeheersplan
- opleg van een beheersplan voor de gebouwen
- opleg van een landschapsbeheersplan
- klassering als zonevreemde gebouwen
- verbod een bestaande tennis te vernieuwen

Al deze klasseringen en vrijheidsbeperkingen hebben niet geleid dat de omgeving zwaar beschadigd werd door :

- aanleg van een ruime industriezone in de onmiddellijke omgeving
- aanleg van een zigeunersstandplaats naast de toegangsweg tot het kasteel
- gebrek aan onderhoud van de Klaverbladreef (gedeelte tussen de grens met Hoboken en de ingang van het domein) en van de bareel die bedoeld is om het sluipverkeer tussen de Sint Bernardsesteenweg en de Boomse steenweg te verhinderen.
- aanleg volgens het gewestplan van een strook voorbehouden voor de grote Ring rond Antwerpen, nu omgevormd tot strook voor leidingen, doorheen het park en in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel wat een bedreiging van verwoesting van het bomenbestand en van het park inhoudt
- aanduiding op het nieuw BPA Fotografielaan als industriezone van het zogenaamde “Ferrarisbos” langs de Fotografielaan en kapping in 2014 van de mooiste eiken van het bos spijts hevig verzet van Natuurpunt. Een deel van dit Ferrarisbos bestaat nog maar is sterk en onmiddellijk bedreigd door zijn aanduiding als industriezone volgens het nieuwe BPA.
- nieuw ontwerp van Essers om loodsen op te richten tussen het Ferrarisbos en de parkzone achter het kasteel. De voorziene hoogte (12.2 m) en het volume van deze industriële gebouwen vormen een zware bedreiging op de omgeving. Het heeft geen zin het kasteel en het park te klasseren en allerlei lasten aan de eigenaars op te leggen als men in de onmiddellijke omgeving de oprichting van industriële gebouwen die het zicht onherroepelijk beschadigen, toelaat.

Deze handelswijze waar zware lasten en een hoop aan reglementeringen aan de privé eigenaars opgelegd worden en waar de omgeving door de openbare besturen zelf beschadigd wordt is zeer ontmoedigend en spoort de nieuwe generaties niet aan dergelijke eigendommen over te nemen, te onderhouden en erin te investeren.

Een overgrote meerderheid van geklasseerde eigendommen die men nu zodanig bewondert en beschermt en ook het Klaverblad waarover hier sprake is, werd opgericht in tijden waar dergelijke reglementeringen niet bestonden en eeuwenlang door hun eigenaars onderhouden en vrij aangepast aan de evolutie.

Nu is dat niet meer mogelijk : verbod i.v.m. de meeste bestemmingsveranderingen, verbod een tennis aan te leggen, verbod zonnepanelen te plaatsen, verbod enige verandering aan de gebouwen aan te brengen, verbod enig gebouw bij te bouwen, verbod de kleur van de verf te veranderen, enz...

Voor openbare besturen geldt dat niet : een geklasseerd kasteel zoals het Terbekehof in Wilrijk, eigendom van de stad Antwerpen, werd 50 jaar lang totaal verwaarloosd en verviel in puinen. Nu worden er enorme kosten aan besteed en de bestemming wordt veranderd : het wordt niet meer bestemd voor bewoning, maar voor vergaderzalen, restaurant, e.d. Zo ook voor het kasteel Sorghvliedt in Hoboken, dat van woning tot gemeentehuis werd omgevormd, met vernietiging van alle oude binnenhuselementen en waarnaast een modern bureelgebouw, waarvan de stijl helemaal niet met het kasteel kadert en een doorn in het oog vormt, in het park werd opgericht. Of ook het kasteel Schoonselhof (eigendom van de stad Antwerpen) waarvan het onderhoud verwaarloosd wordt. Dit alleen maar om over de kastelen in de onmiddellijke omgeving van het Klaverblad te spreken.

HOOFDSTUK V. VISIE OP TOEKOMSTIG BEHEER.

Onderbouwde visie op het beheer van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap of van het deel ervan dat een op zichzelf staand geheel vormt en de beheersdoelstellingen die eruit voortvloeien;

De krachtlijnen voor het beheer van het Klaverblad de komende jaren zijn:

- de bewoning van het kasteel, met mogelijkheid tot aanpassing aan de evolutie
- passieve recreatie;
- mogelijkheid tot herbestemming en aanpassing aan commerciële activiteiten die het karakter van het gebouw en het landschap respecteren.
- mogelijkheid tot herbestemming en aanpassing aan culturele activiteiten.
- in het algemeen, mogelijkheid tot aanpassing en bestemmingsverandering van het kasteel en de bijgebouwen, zowel met privé-karakter als publieke bestemming.

Gezien het onmogelijk is de toekomstige evolutie voor een langdurende periode van 20 jaar te voorzien, is deze opsomming van mogelijke aanpassingen niet limitatief.

V.1. ALGEMENE VISIE

Het gebouw en het landschap werden beschermd omwille van hun (natuur)wetenschappelijke, (cultuur)historische en esthetische waarde. De hoofddoelstelling bestaat erin deze waarden te bewaren, te herstellen en/of te versterken.

De volgende principes zijn van toepassing:

1. Een duurzaam beheer van het park en van het kasteel waarbij de woonfunctie, het familiaal karakter, de recreatieve functie en een verantwoord economisch beleid op een harmonische wijze samengaan met de groene omgeving, de mensgerichte facetten en de historische en culturele waarde.
2. Het versterken van de cultuurhistorische waarden en de daarmee samenhangende parkesthetiek.
3. Het behoud van de natuurwaarden die samenhangen met oude bomen, oud bos en het vernieuwen ervan, en ook met hooilanden en landbouwgronden. Om de waarden van het park op langere termijn te kunnen behouden, is het belangrijk dat die verschillende functies harmonisch op elkaar worden afgestemd en er een duurzaam beheer wordt gevoerd.

4. Het economisch beheer veronderstelt dat verschillende activiteiten mogelijk worden, zoals evenementen, landbouw, recreatieve activiteiten (bv. paarden), maar ook economisch rendabele activiteiten (bv. antiquariaat, tentoonstellingen, verschillende vormen van bewoning) om het park en het kasteel in goede staat te kunnen behouden op lange termijn, met respect voor de verschillende waardevolle elementen (o.a. de groene omgeving en de historische waarde). Zonder mogelijkheid om lucratieve activiteiten uit te voeren zal het behoud en het onderhouden van dergelijke eigendommen niet langer mogelijk blijven, rekening houdend met de hoge onderhoudskosten, personeelskosten, verwarmingskosten, erfenisrechten en jaarlijkse fiscale lasten.
5. Het beheer en de vernieuwing van bossen, ook van het geklasseerd gedeelte, houdt in dat houtverkoop, kapping van brandhout en industriële kappingen zoals opgenomen in het goedgekeurd bosbeheerplan, verder toegelaten blijven. Dringende kappingen om veiligheidsredenen of om redenen van ouderdom of ziekte van de bomen moeten ook zonder bijkomende formaliteiten kunnen gebeuren.
6. De natuurgerichte maatregelen hebben tot doel de biodiversiteit in stand te houden en/of te verhogen, dit in overeenkomst met een normaal economisch beheer.
7. Het behoud van de soortendiversiteit van de fauna en flora en van de traditionele uitvoering van de jacht volgens de regels van het jachtdecreet.
8. Toegankelijkheid : het domein is privé. Het is occasioneel, op aanvraag, toegankelijk voor niet gemotoriseerde groepen van stappers en wandelaars. Het is ook zichtbaar vanuit de Klaverbladdreef.
9. De bossen worden beheerd in samenspraak met de Bosgroep Antwerpen Noord.

HOOFDSTUK VI. OPSOMMING EN VERANTWOORDING VAN DEBEHEERSMAATREGELEN.

Eenmalige en terugkerende maatregelen en werkzaamheden die nodig zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken.

NB. De maatregelen hieronder aangeduid zijn niet limitatief en niet gebonden aan een uitvoeringsdatum. Het is onmogelijk op twintigjarige termijn de nodige werken te voorzien.

VI.1 ÉÉNMALIGE MAATREGELEN: GROTE RESTAURATIE :

De volgende maatregelen zijn vrijgesteld van toelating.

- herstel of vernieuwing van de dakbedekking in schalies van het kasteel en de kapel. De dakbedekkingen dateren nog van de verbouwingswerken van 1905, maar worden poreus. Deze werken zullen in verschillende fasen moeten uitgevoerd worden.
- vernieuwing van de goten : de zinken goten werden al meermaals gecoat. Een deel ervan werd reeds vernieuwd in 2009 (kapel, Zuidgevel van het kasteel, klein deel van de Oostgevel) maar de overige delen zijn verweerd. Deze werken moeten ook in fasen gebeuren.
- vernieuwing van meerdere luiken en ramen. Twee ramen werden reeds vernieuwd in 2015 en één luik voordien. De vernieuwing van andere ramen en luiken is te voorzien. Zij dateren nog uit het tijdperk van de verbouwing van het kasteel (1905).
- funderingen van de kapel : de kapel werd zonder kelders gebouwd, op te lichte funderingen. De vloer is sterk vervormd en er komen barsten te voorschijn. Nu het grondwater sterk gedaald is door diepe uitgravingen voor dichtbij gelegen industriële gebouwen en door het pompen van grondwater, verhoogt het risico van inzakkingen.
- plaatsen van een verwarmingsinstallatie op basis van een warmtepomp of op basis van een ander systeem, in functie van de technische evolutie.
- zoeken naar een oplossing om het binnendringen van grondwater in de kelder bij lange regenperiodes te vermijden.

- maatregelen die volgens de rapporteringen van Monumentenwacht nodig zouden geacht worden.
- voor wat het landschap betreft : kapping van enkele rijpe bomen en aanplanting van nieuwe bomen om het bomenbestand te verjongen en om te vermijden dat de onderbegroeiing onder hoge beuken of andere bomen zou verdwijnen.

Maatregelen waarvoor een toelating zou vereist worden :

- zoeken van een nieuwe functie voor de bijgebouwen
- verbouwen van de serre indien hiervoor een bestemmingsverandering kan bekomen worden.
- maatregelen die volgens de rapporteringen van Monumentenwacht nodig zouden geacht worden en die aan een stedenbouwkundige toelating zouden onderworpen zijn.

VI.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN:

Deze maatregelen zijn vrijgesteld van toelating.

- schilderen van schrijnwerk, kroonlijsten, ankers, enz.
- kuisen van de gotten
- snoeien van hagen
- klassiek onderhoud van de gebouwen en van het park. Het onderhoud van de gebouwen wordt regelmatig gecontroleerd door Monumentenwacht, maar wordt vooral dagelijks door de bewoners in het oog gehouden.
- maatregelen die volgens de rapporteringen van Monumentenwacht nodig zouden geacht worden.
- bij de terugkerende maatregelen kan worden vermeld : het zakken van het grondwater wegens het uitdiepen van het natuurlijk niveau van de gronden over meerdere hectaren voor het oprichten van de loodsen van de firma Essers en voordien van Agfa-Gevaert. Dit is een gevaar voor de vorming van barsten, vooral voor de kapel waar de funderingen minder diep zijn, maar ook voor de andere gebouwen en voor bomen en planten. Ook de gracht loopt hierdoor leeg in de zomer. Dit vraagt regelmatig nazicht.

VI.3 BEHEER LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN :

Na goedkeuring van het beheersplan is er voor volgende normale onderhoudswerken geen bijkomende toelating vereist. Er worden geen werken voorzien die een toelating vereisen. Zou men dergelijke werken toch willen uitvoeren, dan zullen ten gepasten tijde een aanpassing van het plan en de nodige stedenbouwkundige toelating gevraagd worden.

De bomen in het park worden beheerd met inachtnaam van het behoud van de zichtassen in het park en met de bedoeling de bomen voldoende ruimte te geven om ze te laten groeien. Nagenoeg alle bosbestanden in het betrokken gedeelte van het park zijn minstens 60 jaar oud.

De bosverjonging zal in functie van de noodzaak en van het verouderen van meerdere bomen gebeuren. Natuurlijke verjonging zal bevorderd worden en beperkte aanplantingen zullen verwezenlijkt worden. Hierbij zal een zekere verscheidenheid in de keuze van de soorten gezocht worden.

Er gebeurt een regelmatig controle van de bomen. Na stormweer vindt een controle plaats om mogelijke stormschade vast te stellen en in te grijpen op een gepaste wijze. Hoge of gevaarlijke bomen naast historische gebouwen moeten kunnen worden gekapt om de gebouwen te beschermen tegen de val van bomen, verstopping van de goten en afvoerbuizen of om vochtigheid, schimmel, enz te beperken.

Het huidige landschapsbeheersplan heeft betrekking op gronden die ook opgenomen zijn in een onlangs goedgekeurd bosbeheersplan (goedkeuring 15 juli 2014). Dit bosbeheersplan is geldig van 25/02/2014 tot 23/02/2034. Het landschapsbeheersplan is dus een overlapping van het bosbeheersplan en een nieuwe opeenstapeling van reglementeringen en vrijheidsbeperkingen.

Het bosbeheersplan voorziet voor het parkgedeelte in kwestie een traditioneel onderhoud. Het vermeldt dat het bestandstype voor meer dan 80% uit loofhout bestaat, dat de hoofdetage ongelijkjarig is, dat de sluitingsgraad tussen 25 en 50% gelegen is, dat de bedrijfsvorm uit hooghout bestaat met een groepsgewijze mengingsvorm. Het voorziet groeps- of zoomsgewijze kappingen vanaf het jaar 2014, alsook individuele eindkap en brandhoutkap vanaf 2014. Het vermeldt als bedoeling het nastreven van verscheidenheid.

Het voorziet als maatregel met betrekking tot de ecologische functie, het behoud van open plekken en het één maal per jaar maaien van de hooilanden alsook het behoud van de gracht en het beheersen van de vegetatie.

In het park rondom het geklasseerd gedeelte worden de hooilanden één keer per jaar gemaaid. De maaiperiode (eind juni/begin juli) beoogt een hogere bloemenrijkdom en vooral een bescherming van de fauna tijdens de nestenperiode. Het gras wordt laat in het jaar, na de nestenperiode, afgemaaid.

In het geklasseerd gedeelte zelf worden de weilanden gebruikt voor het houden van paarden of andere dieren of worden op dezelfde wijze behandeld als in het overige gedeelte.

Confidential

HOOFDSTUK VII. VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE.

Of voorstel voor de manier en het tijdstip waarop de beoogde beheersdoelstellingen opgevolgd en geëvalueerd zullen worden.

Tijdens de looptijd van het beheerplan worden de doelstellingen en natuurstreefbeelden die werden opgesteld, regelmatig opgevolgd.

De werken worden steeds met zorg uitgevoerd met inachtnaam van het historisch en esthetisch karakter van de gebouwen en van het park en zo mogelijk met behoud van deze elementen of met vernieuwing in dezelfde stijl en met dezelfde of zo gelijkaardig mogelijke materialen.

Een nauwkeurig tijdstip voor uitvoering van de voornaamste werken kan heden nog niet bepaald worden. De werken worden uitgevoerd als de noodzaak zich opdringt en in functie van de financiële middelen van de eigenaar en de mogelijkheid tot het bekomen van onderhoudspremies.

Er gebeurt regelmatig controle door de eigenaars, die tevens bewoners zijn. Een controle en rapportering wordt eveneens door Monumentenwacht uitgevoerd.

BIJLAGEN.

1. Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt : zie hierboven onder hoofdstuk I.3 het plan aangehecht aan het klasseringsbesluit.

2. Lijst van premiegerechtigde werken : zie hoofdstuk VI hierboven.

3. Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating : zie hoofdstuk VI hierboven.

4. Lijst van ZEN erfgoed met aanduiding op kaart.

Dit betreft de kapel en de gloriëtte.

Deze gebouwen hebben geen economische functie en kunnen niet verhuurd worden noch op economisch rendabele manier gebruikt worden.

De gloriëtte werd reeds voordien als ZENmonument erkend en een erfgoedpremie van 80% voor onderhoudswerken werd ervoor verleend. De werken werden uitgevoerd en de premie bekomen.

Van Onroerend Erfgoed werd vernomen dat het ZEN statuut intern zal voorgelegd worden.

Er wordt opgemerkt dat, zoals hierboven reeds gezegd onder VI.1.8, het domein privé is en dat het occasioneel, op aanvraag, toegankelijk is voor niet gemotoriseerde groepen van stappers of wandelaars. Het is ook zichtbaar vanuit de Klaverbladdreef.

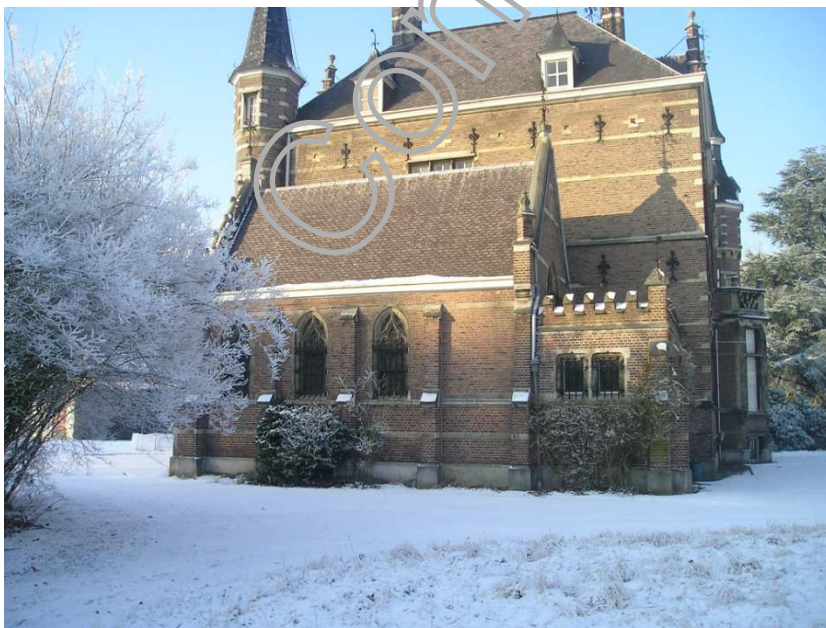
Jaarlijks worden dergelijke wandelingen georganiseerd door W.S.V. Schelle (Wandelsportvereniging Schelle). Twee maal per jaar, telkens gedurende een volle dag, wordt een afgepijld wandeling voor het kasteel en doorheen het park georganiseerd.

Hieronder het kadastraal plan met aanduiding van de gloriëtte en de kapel en fotos van deze elementen. Andere fotos komen hierboven reeds voor onder hoofdstuk III.1.

Klaverblad, de kapel (voorgevel)

De kapel, zijgevel.

Klaverblad, de gloriëtte.

5. Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart.

Niet van toepassing. Niet toegankelijk zonder voorafgaande afspraak.

6. Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart.

Niet van toepassing.

7. Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is.

Niet van toepassing. Cfr hoofdstuk VI.

8. Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie.
Niet van toepassing.

9. Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel.
Niet van toepassing.

10. Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren.
Niet van toepassing.

11. Extra bijlage.
Niet van toepassing.

VOORBEHOUD.

De volledige tekst hierboven is confidentieel en beschermd door het auteursrecht.

Deze tekst werd enkel opgesteld om te beantwoorden aan de verplichting die aan eigenaars van geklasseerde eigendommen opgelegd wordt een beheersplan op te maken. Het is een weerspiegeling van de huidige zienswijze, met mogelijkheid tot aanpassing in de tijd. De aangeduide vooruitzichten hebben geen bindend karakter.

Er mogen geen enkele gevolgen uit getrokken worden die voor de eigenaars nadelig zouden kunnen zijn.

Opgemaakt te Wilrijk, op 11/06/2017

Geoffroy Moretus.